

латор: **~a v nemocnici** изолация, изолационно отделение, бокс в болница; **~a ve vězení** кърцер, изолатор, отделна килия (*в затвор*)
2. изолационен павилион
izolační|í, -í, -í изолационен: **~í politika** политика на изолация; **~í pavilón v nemocnici** изолационен павилион в болница; **tepelná, zvuková ~í hmota** *строит. и техн.* вещество за топлинна, за звукова изолация; **~í páska, ~í tkanice** *електр.* изолаторбанд, изолационна лента; **~í typ jazyka** *език.* изолатор тип езика
izolátor, -u *м.* изолатор; изолационен материал: **porcelánový ~** *електр.* порцеланов изолатор
izolovaně *нар.* изолаторно, обособено, самостоятелно: **žít ~** живея затворено, изолаторно
izolovaný|ý, -á, -é изолатор, затворен, обособен, единичен, отделен: **~ý jev** изолаторно явление; **~ý fakt** изолатор факт; **~á samohláska** *език.*

единичен вокал; **~ý kabel** изолатор кабел; **~ý vězeň** изолатор затворник
izolovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. 1.* (*koho, co; od koho, od čeho*) изолаторам, отделям/отделя (*някого, нещо, от някого, от нещо*) **2.** *спец.* изолаторам: **~ovat prvek** *хим.* изолаторам елемент; **~ovat tepelně, zvukově** изолаторам топлинно, звуково; **~ovat elektrický vodič** изолаторам електропроводник
izomer, -u *м.* *хим.* изомер: **strukturní ~** структурен изомер; **jaderný ~** ядрен изомер
izomerie|e, -e *ж. хим.* изомерност
izomorfi|e, -e *ж. хим.* изоморфизъм
izomorfi|e, -e *ж. минер. хим.* изоморфизъм
izotop, -u *м.* *физ. хим.* изотоп: **radioaktivní ~y** радиоактивни изотопи; **~ uranu** изотоп на уран
izotopický|ý, izotopový|ý, -á, -é изотопен: **~á laboratoř** лаборатория за работа с изотопи
izraelit|a, -y *м.* израелитянин, юдей

J

j, J **1.** *чешкият съгласен звук [j] и буквата j, която го обозначава* **2.** *[jé] и jé нескл. ср. на звание на съгласния звук [j] и на буквата j:* **vyslovit j** произнеса j; **napsat malé j, velké J** напиша малко j, главно J
já **I.** *местоим. за 1. ед. (род. mne, mě; дат. mně, mi; вин. mne, mě; предл. o mně; твор. mnou)* **1.** аз (мѐн/мѐне, ме, ми): **neboj se mne/mě** не се бой от мѐн; **mně se to líbí** на мѐне *мнѐ ми се харесва*
za mě (dělejte si, co chcete) ... всѐ ми е еднѐ (правѐте, каквѐто щѐте) **2.** *обикн. mi (за заинтересованост на говорещото лице от действието – т.нар. дателен етичен)* **jsi mi šípků** оставѐте ме на мирà! какви ми ги приказватѐ!
já **II** *нескл. ср. книж. аз:* **mé vlastní ~** мѐето собствено аз
jablečný|ý, -á, -é ябълчен; ябълков: **~é víno** ябълково вино
jablíčk|o, -a *ср. 1. често експр. умал. ябълка, рѹмено като ябълка; těšínská ~a* празни утешѐния, празни обещания; трай, кѐнѐ, за зелѐна трѐва **2.** предмет, подѐбен на ябълка: **rajské ~o** домàт

jablko|o, разг. jabk|o, -a *ср. 1.* ябълка (*плод*)
~o svàru ябълката на раздѐра; **kousnout do kyselého, trpkého ~a** заловя се за нѐщо неприятно **2.** предмет, подѐбен на ябълка: **rajské ~o** домàт; **granátové jablko** *нар. (плод); Adamovo ~o* анат. адàмова ябълка; **říšské ~o** скиптър (*символ на държавната власт заедно с короната и жезъла*)
jablkový|ý, -á, -é ябълков, от ябълки: **~ý kompot** компѐт от ябълки; **~ý koláč** *готв.* сладкиш с ябълки; ябълков пай; **~ závin** *готв.* щрудел
jablo|ň, -ně *ж. бот.* ябълково дървѐ, ябълка (*Malus*): **planá ~ň** дива ябълка; **štěpná ~ň** облагоугодѐна ябълка
jabloňový|ý, -á, -é ябълков; кѐйто се отнася до ябълково дървѐ: **~ý květ** ябълков цвят
jadérk|o, jadýrk|o, -a *ср. умал. сѐмчица, ядчица, зрънце*
jadernat|ý, -á, -é кѐйто е сѐс сѐмки (*за плодове*); **~é ovoce** плод/плодовѐ сѐс сѐмки
jadern|ý, -á, -é **1.** кѐйто е сѐс сѐмки (*за плодове*) **2.** *физ.* ядрен: **~á fyzika** ядрена физика; **~á energie** ядрена, атомна енергия; **~á reakce** ядрена, атомна реакция; **~ý reaktor** ядрен, атомен реактор; **~é dělení** ядрено, атомно делѐние

jadrně нар. изразително, сочно, точно (за говорене, за изказ): **mluvit ~ česky** говоря на добре **български**

jadrnost, -i ж. 1. питателност (на храна) 2. сочност, яркост, изразителност (на речта, на езика)

jadrn|ý, -á, -é 1. доброкъчествен, здрав, от добро качество: **~é maso** месо от най-хубаво качество; **~ý dobytek** здрав, силен добитък; **~á krmiva** земед. концентрирани фуражи; **~á ruda** минер. чиста руда (без примеси) 2. силен, крепък, изразителен: **~ý humor** прен. сочен хумор; **~é slovo** силна дума

jádr|o, -a ср. 1. сёмка, зърно, ядка (на плод): **vyloupnout ~o z ořechu, pecky** извадя ядка **ореха** **ореха** имам силен, здрав организъм; коренът ми е добър; от добър сой съм 2. физ. хим. биол. ядро, сърцевина: **atomové ~o** атомно ядро; **~o dřeva** сърцевина на дървесина 3. bytové ~o строит. санитарен възел 4. език. ядро, център (противоположно на периферия): **~o slovní zásoby** език. основен речников фонд 5. (čeho) ядро, същност (на нещо): **~o věci** същност на работата; **je to v ~u/v jádře dobrý člověk** той е добър по природа; в основата си е добър човек

jádrov|ý, -á, -é 1. който е със сёмки (за плодове): **~é ovoce** плодове със сёмки 2. доброкъчествен: **~é mýdlo** качествен сапун за пране

jadýrko вж. **jadérko**

jaguár, -a м. зool. ягуар (Panthera, Onca)

jahelník, -u м. пещена каша от чукано обезмаслено просо; прдсен кашник

jaheln|ý, jáhlov|ý, -á, -é прдсен; приготвен от чукано обезмаслено просо; **~á polévka** прдсена супа; супа от чукано обезмаслено просо; **~** **кашеница**

jáh|en, -na м. църк. дякон (католически или православен)

jáhl|a, -u ж. прсено зърно; чукано обезмаслено **зърно** **зърно** струва пукната пара; **z toho prosa nebudou ~y** рядко ще стане на кухово лято; от това нищо няма да излезе

jahod|a, -y ж. 1. ягода: **lesní ~y** горски ягоди; **zahradní ~y** градински ягоди; **černé ~y** диал. **черника** **жълта ягода** **~u, malinu, višni** (толкова е малко, че) и на единия ми зъб няма да се закачи; **spolkl to jako ~u a)** само се облиза; облиза си и пръстите; лапна го наведнъж (за нещо

вкусно) **б)** даже и не мигна; прие го със съм спокойно (за нещо неприятно) 2. ягодов **корен**

jahod|í, jahodin|í, jahodov|í, -í ср. събир. ягоди; ягодови корени

jahodník, -u м. бот. ягода (растение) (Fragaria): **~ zahradní** градинска ягода

jahodov|ý, -á, -é ягодов: **~á zmrzlina** ягодов сладолед; **~á barva** прен. цвят на ягода; ягодов, ягодовочервен цвят; **~á zavařenina, ~ý džem** конфитюр от ягоди, сладко от ягоди

jahůdk|a, -y ж. 1. умал. ягодка 2. прен. експр. млада, свежа, хубава девойка или жена 3. предмет, подобен на ягода

jachetn|í, -í, -í яхтен, яхтов; който се отнася до яхта

jacht|a, -y ж. яхта: **sportovní, plachetní ~a** спортна яхта, платноходка

jak I нар. 1. въпр. как, колко (за начин, за мярка, за количество): **~ se jmenuješ?** как се казваш? **~ dlouho tu budeme stát?** колко времешестойм тук? **~ semáš?** какси? **~ to víš?** откъде знаеш? 2. как, колко (за учудване, изненада): **~ jsme se polekali!** как, колко се изплашихме! **~ je tu krásně!** колко е хубаво тук!

jak II съюз 1. като съч. като (за сравнение)

♦ **jaký, jaká, jaké** **какой, какая, какое** платно 2. като съотн. в съчет. **~ ..., tak ...** **кака** **кака**

posловица както си постелеш, така и ще легнеш; **~ se do lesa volá, tak se z lesa ozývá** пословица каквото повикало, таква се обадило; **~ nabyl, tak pozbyl** пословица лесно спечелено, лесно загубено 3. като съотн. в съчет. **~ .., tak ...** колкото ..., толкова ...: **~ je starý,** **каква** **каква**

е глупав 4. като подч. в съчет. **~ teprve;** **~ potom** та; камо ли: **měl ji vždy rád, ~ teprve dnes** винаги я е обичал, та днес ли няма да я обича; винаги я е обичал, още повече днес 5. като подч. как (след глаголи за говорене, мнение, наблюдаване): **přemýšlel, ~ to napravit** той мислеше как да поправи това; **neví, ~ na to** не знае как да постъпи, от кой край да захване; **neví, proč a ~** не знае защо; не му е ясно как 6. като подч. когато, щом, щом като (за време): **přijdu, ~ s tím budu hotov** ще дойда, когато/щом/щом като бъда готов, веднага щом свърша 7. като подч. разг. тъй като; понеже; защото (за причина) **~ ho bota tlačila, kulhal** обувката му убиваше, та кучо

цаше; понѣже обѹвката му убиваше, тѹй кѹцаше **8. като подч. разг. акѹ (за условие):** ~ **ho budeš zlobit, nepůjdeš nikam** ако го ядѹсваш, нѣкъде нѣма да отидеш; **9. като подч. разг. акѹ и да; макѹр и; макѹр че, вѣ-** преки че, при всѣ че (за отстъпка): ~ **to dělám poprvé, budu s tím včas hotov** макѹр че/вѣ- преки че/при всѣ че го прѹвѹ за пѣрви пѣт, ще бѣда гѹтѹв наврѣме **10. като подч. какѹто и** **дѣлеј ~ дѣлеј; sud' ~ sud'** какѹто и да стѹне, какѹто и да ѣ

jak III, -a м. зоол. як (Poephagus)

jakkoli I, книж. jakkoliv нар. местоим. по какѹвто и да ѣ начин; в какѹто и да е стѣпен; какѹто и да (ѣ) (сѹс значение на произволност): **ať se jmenuje ~** какѹто и да се кѹзва; **ať je tomu ~** какѹто и да е

jakkoli II, книж. jakkoliv сѹюз акѹ и; акѹ и да, при всѣ че, макѹр че; вѣпреки че (свѣрзва изречения или части от изречения за означавање на отстъпка): **nedokázal nic, ~ se o to snažil a** кѹлкото и да се мѣчеше, (тѹй) не можѹ да докѹже нѣщо **б)** кѹлкото и да се мѣчеше, (тѹй) не можѹ да направи нѣщо

jakmile сѹюз щѹм; веднѹга щѹм; щѹм като (свѣрзва подчинителни изречения за време, след които следва или може да следва главно-ното изречение): **přijedu, ~ dostanu zprávu** ще пристѣгна, щѹм (като) полѹча извѣстие

jak I сѹюз кѹтѹ; какѹто (свѣрзва изречения или части от изречения за сравнение): **1. като сѹч. кѹтѹ** (за сравнение на две съществителни) **2. като сѹч. книж. кѹтѹ;** в кѹчеството си на нѣкакѹв: **filozofie ~ taková** философията като такѹва; **proslavil se ~ spisovatel** тѹй се прочѹ като писѹтел **3. като сѹч. и; какѹто; какѹто и** (за сравнение): **mladí ~ staří** млѹди(те), **mladí ~ staří** млѹди(те)

tak ~/jak tak такѹ и такѹ; всѣ еднѹ **4. като сѹч. кѹтѹ** (при изброяване): **rudy ~ uran, man-gan** рѹди като урѹн, мангѹн **5. като сѹч. кѹтѹ** (за определяне на нѣкакѹо кѹчество чрез **цитиране**) **6. като сѹч. кѹтѹ** (за начин на действие): **lije ~ z konve** вали като из ведрѹ **7. като сѹч. разг. откѹлкото; от** (след прил. в сравн.): **otec je starší ~ matka** разг. бащѹ ми е пѹ-стѹр от мѹйка ми **8. като сѹч. в сѹчет. takový, ~** такѹв, какѹвто: **vrátil se takový, ~ býval dřív** тѹй се вѣрна такѹв, какѹвто бѣше пѹ-рѹно **9. като**

подч. в сѹчет. **jako by** като чѣ, като че лѣ, **какѹто**

прѹви се на светѣц, на светѹ водѹ ненапита; нѣ лѹк ѹл, нѣ лѹк мирѣсал

jako II вметната дѹма разг. едѣн вид; знѹчи, като че лѣ, такѹва: **to už ~ mám jít?** мѹй да вѣрвѹ вѣче, ѹ? като че лѣ трѹбѹ да си вѣрвѹ? тѹ, знѹчи, да трѣгѹвам? да трѣгѹвам, едѣн вид?

jakobín, -a м. истор. яkobинец

jakobínský, -á, -é яkobински: ~ **é názory** яkobински вѣзглѣди

jakoby, книж. jakby нар. местоим. като чѣ; сѹкаш; **уж** (за сравнение, с известна неси-гурност): **šel ~ ven** (тѹй) като че лѣ излѣзе **нѣ** не ѣ билѹ; сѹкаш нѣщо не ѣ стѹнало; нѣ лѹк ѹл, нѣ лѹк мирѣсал

jakost, -i ж. кѹчество: ~ práce кѹчество на рѹ-бота; **dobrá, špatná ~** добрѹ, лѹшо кѹчество

jakostně нар. 1. по кѹчество; в кѹчествоно от-ношѣние: **různé výrobky se ~ liší** рѹзните издѣ-лия се рѹзличѹват по кѹчество **2. кѹчествоно,** доброкѹчествоно: **vyrábět ~** дѹвам кѹчествоно производство, произвѣждам кѹчествоно

jakostní, -í, -í 1. кѹствен; кѹйто се отнѹся до кѹчество: ~ **í rozdíl** кѹственѹ рѹзлика **2. доброкѹствен, висококѹствен, пѣрво-**кѹствен: ~ **í výkon** кѹчествоно изпѣлнѣние, постижѣние; **vysoký** висѹкокѹствен; от/с висѹко кѹчество

jakož нар. 1. оstar. като 2. обикн. в сѹчет. ~ i сѹюз какѹто и: **on ~ i my všichni** тѹй, какѹто и всѣчки нѣе

jakože нар. местоим. какѹто че (за изречения, които подчертават или потвѣрждават мнѣниѹто на говѹреция): **je to pravda, ~ se jmenuji Petr** тѹвѹ ѣ тѹлкоѹ вѹрно, какѹто че **Petr** кѹзва **půjdu za ním, bude-li doma, ~ bude** ще отѣда при нѣго, ако е в кѣщи, а тѹй не мѹже да не ѣ вкѣщи, тѹй сѹс сѣгурност ще си е вкѣщи

jakožto нар. местоим. кѹтѹ; в кѹчеството на (за идентификация): **pracoval tam ~ tajemník** тѹй рабѹтеше тѹм като секретѹр

jakpak нар. местоим. експр. как; и как: ~ se máš? как си? как се чѹвстваш? ~ **bych mohl?** (та/че) как бѣх могѣл? (очевидно не мога); ~ **(by) ne?** как нѣ! сѹмо тѹвѹ остѹваше! ~ **ne!** (че) как нѣ! (в смисѹл на „да“)

jaksepatří, jak se patří нар. разг. какѹто подо-бѹва; какѹто трѹбѹва: **řekl jsem jim to ~** кѹзах им го какѹто трѹбѹва

jankovitost, -i ж. 1. ветер. мед. захворювання

на централната нервна система при конете
2. упоритост, своенравност, опърничавост
jankovit|ý, -á опърничав, своенравен (за кон и др. животни): **~á ovce** въртоглава овца (която шръкле) **2.** упорит, своенравен, опърничав, твърдоглав (за човек)

janku янкресибр

jantarov|ý, -á, -é янтарен, кехлибарен: **~é oči** прен. златисто-жълти, кехлибарени очи

japík, -a м. юпи, амбициозен млад човек, карьерист

japonštín|a, -y жс. японски език, японски

já|rek, -rku м. **1.** вадичка, изрвена от породи **2.** поточе

jark|a, -y жс. пролетна пшеница

jarmarečn|í, -í, -í 1. панаирен, панаирски, панаирджийски: **~í bouda, ~í stánek** панаирджийско дюкянче, павилионче; панаирна будка, сергия **2.** в съчет. **~í obrázky** долнокачествени панаирджийски картинки

janku янкресибр

na ~u тук е цял панаир!

jarně нар. пролетно; като за пролет: **slunce ~ září** слънцето грее пролетно; **být ~ oblečen** пролетно облечен съм, облечен съм като за пролет; **bylo mu ~** прен. той беше с пролетно настроение

jarn|í, -í, -í пролетен: **~í pšenice** пролетна пшеница; **~ rovnodennost** пролетно равноденствие

jarník, -u м. разг. лёко, светло палто (обикн. мъжко), пардесю

jar|o, -a ср. пролет и прен.: **na jaře** през пролет-

prolet

vlaštovka ~o nedělá пословица една лястовичка пролет не прави

jarovizac|e, -e жс. земед. яровизация (подготовка на семената за посев)

jaroviz|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. (со) земед. яровизирам (подготвям семена за посев)

jar|ý, -á, -é 1. книж. буйен, свеж, млад: **~á mysl** свежа мисъл; **~é srdce** младо сърце; **~á krev** буйна кръв **2.** обикн. поет. пролетен: **~ý květ** пролетен цвят, пролетно цвете

jař, диал. jeř, -e жс. земед. пролетни посеви; пролетници; пролетни култури: **zasít ~** засея пролетници

jaře нар. весело, светло, младо, радостно, буйно: **bylo mu ~** беше му весело, радостно

jařín|a, -y жс. земед. пролетни посеви; пролетници; пролетни култури: **zelenající ~a** зеленеещи се, разделенили се, разделенени пролетници

jářku I малко остар. част. разг. да ви кажа; найстина (за интимно отношение на говорещия към казаното): **bylo by to ~ hezké!** това би било найстина прекрасно!

jářku II междум. я; хей; ей; ало; амй (за запознал, призив, обръщане на внимание): **~ počkejte** я почакайте!

jařm|o, -a ср. **1.** ярём, хомът **2.** прен. йго, робство, гнет: **pod ~em** под йго, под робство; **osvobodit se, vymanit se z ~a** освободя се от робство

jas, -u м. сияние, блясък, великолепие: **sluneční ~** слънчево сияние; **~ zlata a drahokamů** блясък на злато и на скъпоценни камъни

jasan, -u м. бот. ясен; ясеново дърво (Fraxinus)

♦ **hoch jako ~** момче като тополя; левент (високо, стройно)

jasanov|ý, -á, -é ясенов: **~á alej** ясенова алея

jás|at, -ám несв. **1.** (–; *nad čím*) ликувам (от нещо), радвам се (на нещо): **předčasně ~at** радвам се, ликувам преждевременно **2.** звуча радостно, весело, ликуващо: **fanfáry ~aly** фанфарите звучаха

jasavě нар. **1.** радостно, весело, ликуващо: **~ se smát** смее се радостно, весело **2.** ярко, сияещо: **~ červená barva** яркочервен цвят

jasav|ý, -á, -é 1. радостен, ликуващ, възторжен, тържествуваш: **~ý potlesk** възторжени аплодисменти, ръкопляскания **2.** ярък, блестящ, сияещ: **~é světlo** ярка светлина

jasmín, -u м. бот. жасмин, ясмин (Jasminum)

jasmínov|ý, -á, -é жасминов, ясминов

jasně I нар. **1.** светло, ясно, ярко: **~ červený** ясночервен; светлочервен **2.** звучно, звънко **3.** ясно, разбираемо, точно: **~ se vyjadřovat** изразявам се ясно, разбираемо **4.** радостно, весело, приветливо: **usmívat se ~** усмивхам се радостно, приветливо

jasně II част. разг. експр. ясно; да; без съмнение; разбира се: **dělal jsi to sám? - ~!** сам ли го направи? - разбира се!

jasn|ět -ím, 3. мн. -ějí/-í несв. ясна, изяснявам се, прояснявам се: **obloha začala ~ět** небето започна да се прояснява

jasn|it, -ím, несв. (со) прояснявам, правя ясно (нещо): **smích mu ~il tvář** прен. смехът проясняваше лицето му

jasn|it se, -ím se несв. **1.** изяснявам се, прояснявам се: **obloha se ~í** небето се прояснява; **jeho hlas se ~í** гласът му се прояснява; **~í se** безл. прояснява се **2.** поет. светлѐя: **ve tmách ~ila se stezka** в тъмното светлѐше пътека

jasn|o I, -a *ср.* яснотà, ясност: **vnést ~o** внесà

(**uhodilo**) като грѣм от ясно небѣ

jasno II нар. ясно: **je úplně ~** съвсѣм ясно е (*за времето*); **aby bylo mezi námi zcela ~** (за) да бѣдем съвсѣм наясно

jasnost, -i жс. 1. яркост, ясност, яснотà, ведрина: ~ **barev** яркост на цветовете 2. яснотà, ясност, разбираемост, тòчност: ~ **argumentace** ясност, яснотà на аргументацията; **myšlenka nabývá ~i** мисълта става ясна, разбираема 3. яснотà, звъчност, звѣнност, чистотà: ~ **hlasu** звъчност, чистотà на глас 4. ясност, яснотà; душѣвно равновѣсие; вѣселост: ~ **ducha** яснотà, бòд-рост на духà

jasnovidec, -ce м. 1. по-рядко ясновидец; който ясно вижда бъдещето 2. ясновидец, гадател; който професионално предвижда бъдещето **jasnovidecký, -á, -é 1.** който се отнася до ясно-видец: ~ý **pohled** поглед на ясновидец 2. дал-новиден, прозорлив: ~á **politika** далновидна политика

jasnovidectv|í, -í ср. ясновидство, прозорливост, далновидност

jasnovidk|a, -y жс. 1. ясновидка 2. гадателка **jasnovidn|ý, -á, -é** прозорлив, далновиден: ~ý **politik** далновиден политик

jasnozřiv|ý, -á, -é прорòчески, прозорлив, дал-новиден, предвидлив: ~á **slova** прорòчески дүми; ~á **kritika** проникателна критика

jasn|ý, -á, -é 1. ярък, ясен, свѣтъл: ~é **slunce** ясно слънце; ~á **noc** ясна, свѣтла нòщ 2. звѣнък, звъчен, чист: ~ý **smích** звѣнък, звъчен смях 3. непомрачен, ясен: **při ~ém vědomí** в пълно съзнание; **nemocný měl ~é chvíle** бòлният имаше минути на просветлѣние 4. ясен, разбираем, тòчен: **je ~é, že ...** ясно е, че ...; **to je úplně ~é, nad slunce ~ější** това е ясно като явнò

бòдден 5. безспòрен (*занадмоуше*): **do-sáhnout ~ého vítězství** постигна явна, безспòрна побѣда (*с явно, безспòрно надмоуше*) 6. ясен; душѣвно уравновесѣн; радостен, вѣсел, ведър, спокоен, приветлив: ~á **tvář** ясно, спокойно лице; ~á **májová nálada** вѣсело, радостно мàйско настроѣние

jásot, -u м. ликуване, тържествуване, възтòрг: **vítat s ~em** приветствам възтòржено, с ликуване

jaspis, -u м. минер. яспис (*полускъпоценен камък*)

jatečn|í, -í, -í клàничен; който се отнася до клà-ница: ~í **maso** месò от клàница

jatečn|ý, -á, -é клàничен; който се отнася до ~кланѣ: ~ý **alobytek** клàничен добѣтък; добѣтък за кланѣ

jatern|í, -í, -í чернодробен: ~í **choroby** бòлести по черния дроб; ~í **buňky** чернодробни клетки

jaternice *вж.* **jitrnice**

jaternicový *вж.* **jitrnicový**

jaternička *вж.* **jitrnička**

jaterník, -u бот. гълъбови очи; потàйниче; страшнице; òвче рүно (*Hepatica*)

jat|ky, -ek жс. само *мн.*, **jat|ka, -ek ср. мн., по-рядко jat|ka, -ky жс.** 1. клàница, скотобòйна 2. *прен.* касàпница: **válečná ~ka, lidské ~ky** военна касàпница; **vést, hnát na ~ky/~ka** карам за кланѣ

játra, jater ср. само *мн.* черен дроб: **zánět jater** възпàлѣние на черния дроб; **dušená ~** *готв.* задушѣн черен дроб

játrov|ý, -á, -é чернодробен: **polévka s ~ými knedlíčky** сүпа с тòпчета от черен дроб; ~á **paštika** пастѣт от черен дроб

javor, -u м. *бот.* явор (*Jacer*)

javorov|ý, -á, -é яворов: ~á **alej** яворова алѣя

chlupatý ~ek лакомник, кревоугòдник съм; **mít dobře podříznutý ~ek** красноречив съм; **mít ostrý, smělý ~ek** имам òстър език; **svrběl ho ~ek** сърбѣше го езикът (да каже нѣщо) 2. предмет, приличащ по фòрма на език: ~ek **u boty** език на обүвка; **spoušťový ~ek** спү-

жъ **malý, no решаващ фактор** 4. *бот.* пър-чòвка, езиче (*Himantoglossum*)

jazyčkov|ý, -á, -é отнася към езиче **jazyčn|í, -í, -í, jazyčn|ý, -á, -é** език. езичен; ар-тикулиран с езика: ~é **souhlásky** езични съ-гласни (*артикулирани с езика*)

mlsný, chlupatý ~ лаком съм, кревоугòдник съм; **mít dar ~a** имам дар слòво; **mít ~ jako břitva** имам òстър език; езикът ми е като бръснач; **mít dobře podříznutý ~** красноречив съм; **rozvázat ~** развѣржа език, разпри-казвам се; **svědí ho, svrbí ho ~; něco ho pálí na ~u** езикът го сърби (да каже нѣщо); **držet ~ za zuby, na uzdě** държà си езика зад зѣбите; **mám to na ~u, plete se mi to na ~u** на езика ми е (да го кажа); **co má ~ srdce** нòто му е на сърцето, това му е на езика; **mít na ~u med, v srdci jed** едно казвам, другò мисля; **bát se lidských ~ů** страхувам се от хòрските

езици; **zlé** ~y/zlí ~ové злите езици; **má smrt, duši na ~u** пѣтник е; умира; **mlít ~em** работи ми устѣта; **rozvázat** ~ започна да говорѣ, проговора; **dát si pozor na** ~ внимавам каквѣ говорѣ; **šlapat si na** ~ фѣфля; **otírat si** ~ (o někoho) злослѣва (по адрес на някого) **2. език, говор, реч:** **spisovný** ~ книжовен език; **učit se cizím ~ům/cizí ~y** изучавам чужди езици; ~ **uměleckých děl** език на художествени произведения ♦ **najít společný ~ (s někým)** намѣря общ език (с някого) **3. предмет, подобен на език:** ~ **u boty** език на обувка

jazykově нар. в езиково отношение; от глѣдна точка на езика: ~ **kvalifikovaný** квалифициран в езиково отношение; владѣец езици

jazykověd|a, -y ж. езикознѣние, лингвистика: **obecná ~a** общо езикознѣние; **srovnávací slovanská ~a** сравнително славянско езикознѣние

jazykověd|ec, -ce м. езиковѣд, лингвист

jazykovědn|ý, -á, -é езиковѣдски, лингвистичен: ~é **bádání** езиковѣдско изслѣдване; ~é **studium a)** обучение по езикознѣние **б)** езиковѣдско, лингвистично изслѣдване, проучване

jazykov|ý, -á, -é 1. anat. езиков; който се отнася до езика; езичен: ~ý **nerv** езичен нѣрв **2. език.** езиков: ~á **čistota** чистота на езика; ~á **kultura** езикова култура; ~é **vyučování** преподаване и изучаване на езици; ~ý **talent** езиков талант; дарба за изучаване на езици; ~ý **koutek** консултация по езикови въпроси (по радио и т.н.)

jazykozpyt, -u м. *остар.* езикознѣние: **indoevropský srovnávací** ~ сравнително индоевропейско езикознѣние

jazz [džez], **džez, -u** м. джаз

jé, je, jéé междум. е; охѣ; ехѣ; а; ах; бѣже мѣй (изразява учудване, радост, възхищение, въздишка): **jé, to je krása!**; **jé, to je krásné!** ах, каквѣ прѣлест! бѣже, кѣлко е красиво!

ječ|et, -ím *несв.* пишѣ, викам пронизително: ~et o **pomoc** пишѣ, викам за пѣмощ; ~et **strachem** пишѣ от страх

ječiv|ý, -á, -é писклив, пронизителен: ~ý **hlas** писклив глас

ječmen, -e/-a м. **1. bot.** ечемик (Hordeum) **2. ечемик (зърно):** **pytel ~e** чувѣл ечемик; **sladovnícký** ~ *земед.* пивоварски ечемик (за малц)

ječmenov|ý, -á, -é ечемичен; който се отнася до ечемик: ~ý **nápoj** *остар.* пѣво, бѣра

ječn|ý, -á, -é ечемичен: ~á **mouka** ечемичено брашно; ~é **zrno** *прен.* ечемик (на око̀то)

jed, -u м. отрѣва: **hadí, zmijí** ~ змийска отрѣва;

na to vzít ~ главѣта си залагам

jed|en (-na ж., **-no** ср., **-i, -y, -a** мн.) числ. **1.** едѣн, еднѣ, еднѣ; едѣн брѣй: ~en **z nás** едѣн от нас; **oslepl na ~no oko** тѣй ослѣпѣ с еднѣто окѣ; **přišel o ~né** прибрѣ се, дойдѣ в едѣн (часѣ)

♦ **~ně** *бѣзумно, бѣзочно* сѣм с едѣния крак в грѣба; **udělat něco ~na dvě** направа нѣщо за едѣн мѣг; мнѣго бѣрзо, отрѣз; **dalmu~nudozadu** ударигопогѣрбѣ; **přijímat pod ~nou (způsobou)** причѣствам се по католически (*само с нафѣра, без вино*); **ty kluku ~na!** ах ти, хлапѣ такѣва! **2.** сѣмо едѣн; едѣнствен: **řeknu to ~ním slovem** щѣ го кажа *само*

~nu kartu залѣжа всѣчко на еднѣ карта; **zabít dvěmaouchy~nouranou** убѣядвѣмухѣедѣн удѣр, с едѣн куршѣм двѣ заѣка; **žít jako ~na rodina** живѣя сговѣрно **3.** едѣн, едѣнен, непрекѣснат, непрѣстанен: **vypít sklenici ~ním douškem** изпѣя чѣша на едѣн дѣх **4.** сѣмо: **šla o něm ~na chvála** за нѣго сѣ нѣсѣха сѣмо похвѣли; нѣго сѣмо го хвѣлѣха **5.** едѣн и сѣщ; *бѣлѣ* ♦ **~ně** *бѣзумно, бѣзочно* тѣли сѣме (с нѣкого); стѣвам лѣгам (с нѣкого); **být ~na ruka (s někým)** мнѣго близѣк сѣм (с нѣкого); **táhnout za ~en provaz (s někým)** тѣгля еднѣ и сѣща колѣ (с нѣкого); **házet všechndo~nohoplytle** слѣгамвсѣчково едѣн кѣп **6. в сѣчет.** ~en ..., **druhý ...; ~en ..., ~en ...; ~en ..., jiný ...;** едѣн ..., дѣруг ...; едѣнийт ..., *дѣруг*

bez dvou za dvacet и двѣмата са от едѣн дѣл дѣренки; хванѣ едѣния, удари дѣругия; нѣ по врѣт, а по шѣя **7. като неопред. местоим.** едѣн, нѣкой: **byl ~en král a ~na královna** имѣло едѣн кра̀л и еднѣ кра̀лица; **zašel si ~noho dne do města** едѣн дѣн тѣй отѣде в градѣ

jedenáct, -i числ. едина̀десет/едина̀йсѣт: **lekce začíná v ~** уро̀кѣт запѣчва в едина̀десет/едина̀йсѣт (часѣ)

jedenáct|a, -y ж. **1.** цифрата едина̀десет/едина̀йсѣт; едина̀десѣтица/едина̀йсѣтица **2.** нѣщо, означѣно с нѣмер едина̀десѣти/едина̀йсѣти: **jedu ~ou** пѣгѣвам с трамвѣй нѣмер едина̀десет/едина̀йсѣт **3. спорт.** фѣтболен отбѣр; едина̀десѣтѣрка/едина̀йсѣтѣрка **4. спорт. жарг.** едина̀десѣтмѣтров/едина̀йсѣтмѣтров наказѣтелен удѣр; дѣзпа **5. само мн.** **jedenáct|ky, -ek** разг. *експр.* кра̀ка: **natahovat ~ky** вѣрѣя с дѣлги и бѣрзи кра̀чки

jedenáct|ý, -á, -é числ. едина̀десѣти/едина̀йсѣти:

jde, táhne na ~ou наближава единадесет/единайсет (часъ)

jedenadvacet, jedenadvacet, -i числ. двадесет/двайсет и едно; *подобно* **jedenatřicet, jedna-třicet; jedenačtyřicet** и т.н. до **jedenade-vadesát, jednadevadesát** тридесет/трийсет и едно, четиридесет/четирийсет и едно и т.н. до деветдесет и едно

jedenapůl, jeden a půl числ. един и половина

jedenkrát 1. числ. един път; еднократно, веднъж: **přišel jen** ~ той дойде само веднъж, само един път 2. нар. веднъж, някога, един ден: **bude z něho ~ dobrý inženýr** един ден той ще стане добър инженер

jedináček, -ka м. единствено дете: **rozmazlený ~ek** разглежено единствено дете

jedině нар. малко остар. книж. само, единствено

jedině нар. само, единствено; *в съчет.* ~ **tím; ~ proto** единствено затова, само затова

jedinlec, -ce м. 1. отделно лице, отделна личност, индивид: **vztah ~ce k celku** отношение на отделната личност към колектива 2. биол. индивид

jedinečně нар. експр. изключително, удивително: ~ **příznivá chvíle** изключително благоприятен момент

jedinečnost, -i ж. експр. изключителност, необичайност, уникалност

jedinečný, -á, -é 1. единичен: ~ý **zjev** единично явление 2. експр. изключителен, единствен, рядък, необичаен, уникален: ~ý **jev** изключително, рядко явление

jedinkrát, остар. книж. jedinékrát, jedinékrát нар. един-единствен път: **byl jsem tam jen ~** бил съм там само един-единствен път

jedinklý, -á, -é експр. един, едничък; само един: ~ý **pohled** едничък поглед

jedinlý I, -á, -é 1. единствен; само един: ~ý **syn** единствен син; ~é **východisko** единствен изход 2. нито един; никой (*засилва отрицанието*): **ani ~ý** нито един; никой; **nebe bez ~ého mráčku** небето без нито едно облаче

jedinlý II, -ého м. експр. единствен, любим: **můj ~ý!** експр. единствен мой!

jedle, -e ж. бот. ела (Pinus Abies): **stříbrná ~e** **lehnice** левент

jehličí, -í ср. събир. елови клонки

jehličkovlý, -á, -é комп. в съчет. ~á **tiskárna** иглен принтер

jedlík, -a м. 1. ящен човек; гладник, лакомяк

2. човек, душа, гърло (*за изхранване*): **má na krku pět ~ů** той изхранва още пет души (*нет члена на семейството*); на него чакат пет (гладни) гърла

jedloví, -í ср. събир. 1. елова гора 2. елови клонки

jedlový, -á, -é елов: ~é **šišky** елови шишарки

jedlý, -á, -é 1. ядлив, ядивен; добър за ядене: ~á **soda** сода за хляб; ~á **houba** гъба (*не отровна*); ~ý **počrmo-vý tuk** мазнина за готвене (*обикн. маргарин*) 2. разг. вкусен: **je to ~é** вкусно е

jednací, -í, -í делови: ~í **sín** заседателна зала, зала за заседания; ~í **řeč** официален език, работен език (*на форум, конференция*); ~í **program** дневен ред; ~í **řád** регламент (*на заседание*); ~í **číslo** изходящ номер

jednak в съчет. **jednak ..., jednak ...** съюз от една страна ..., от друга страна ...; едно че ..., друго че ...; отчасти ..., отчасти ...: **nepo-jedu, nemám ~ čas, ~ peníze** няма да замина - едно че нямам време, друго че нямам пари

jednání, -í ср. 1. действие: **návod k ~í** ръководство за действие 2. поведение, постъпка: **to nebylo od vás pěkné ~í** вие постъпихте некрасиво 3. преговори, разисквания: **tajné ~í** тайни преговори 4. *театр.* действие, акт (*в театър*): **čínohra o třech ~ích** пиеса в три действия

jednat, -ám несов. 1. постъпвам, действам: ~at **podle svého svědomí** постъпвам по съвест; ~at **v něčí prospěch** действам в полза на някого; действам в нечий интерес 2. (*s kým*) държа се, отнасям се (*с някого*): **umět ~at s lidmi** знам как да се държа с хората; умя да

отнасям се меко, деликатно (*с някого*) 3. (*–; o čem; s kým; s kým o čem; oč*) обсъждам, преговарям, разисквам (*с някого нещо, за нещо, относно нещо*): ~at **o uzavření smlouvy** преговарям за сключване на договор 4. (*koho, co*) наемам, вербувам (*някого, нещо*): ~at (**někoho na co, k čemu**) наемам на служба, на някаква работа (*някого*) 5. обикн. **jednat si (co)** снабдявам се (*с нещо*); запасявам се (*с нещо*): ~at **si šaty a prádlo** снабдявам се с дрехи и с бельо; правя си нови дрехи и ново бельо

jednat se, само безл. jedná se (*o koho, oč*) книж. касае се, отнася се (*за някого, за нещо*): **o to se ted' ne~á** сега не става дума за това

jednatel, -e м. 1. секретар; изпълнителен директор, управител на дружество, на организация 2. търговски агент, посредник, дилър

jednatel|ka, -y жс. 1. секретарка; управителка, жена - изпълнителен директор на дружество, на организация 2. жена - търговски агент

jednatelstv|í, -í ср. 1. агентство 2. агенция 3. секретарство на дружество, на организация

jedničk|a, -y жс. 1. цифрата едно; единица 2. нещо, означено с номер едно (*стая, трамвай и под.*): **jet ~ou a**) пътувам в първа класа (*във влак*) б) пътувам с трамвай номер едно; **máslo ~a** масло първо качество 3. учил. единица, отличен (*най-високата оценка в чешкото училище*): **umělvšechnona~u** тоѝае-ше всичкo за отличен; **ten žák má samé ~y** този ученик е пълен отличник, има само отлични оценки

jednobarevně нар. едноцветно, дюс

jednobarevn|ý, -á, -é едноцветен, дюс: **~á látka** едноцветен плат, едноцветна материя

jednobuněčn|ý, -á, -é едноклетъчен: **~ý organizmus** биол. едноклетъчен организъм

jednocifern|ý, -á, -é в съчет. **~é číslo** мат. едноцифрено число

jednodenn|í, -í, -í еднoднeвeн: **~í cesta** еднoднeвeн път

jednodiln|ý, -á, -é който се състои от една част: **~ý film** едносериен филм

jednodob|ý, -á, -é еднократен, единичен

jednoduchost, -i жс. 1. простота, несложност (*на конструкция, задача и под.*) 2. естественост 3. прен. простота, сѐмпло

jednoduch|ý, -á, -é 1. единичен, еднoдeлeн: **~é dno** единично дъно 2. непрекъснат, неразделен: **~á frekvence** (*за работа, за обучение*) еднoсмeннa рaбoтa; еднoсмeннo oбyчeниe 3. прост, несложен, сѐмпъл: **tonenítak~é** това не е така просто, така лесно 4. език. прост-а

jednoduše нар. 1. прѐсто, сѐмпло: **chodit ~ oblečený** ходя сѐмпло облечен 2. разг. прѐсто; с една дума 3. естествено

jednohlasně нар. 1. в унисон; еднoглacнo: **zpívat** ~ пѐя в унисон 2. еднoглacнo, еднoдyшнo; с еднoглacиe, с еднoдyшнe: **~ se usnést** рeшa, пoстaнoвa еднoдyшнo, с еднoглacиe, с еднoдyшнe

jednohlasn|ý, -á, -é 1. еднoглaceн; звyчaщ в унисон 2. еднoглaceн, еднoдyшeн: **~ý souhlas** еднoдyшнo cъглacиe

jednohlas|ý, -á, -é 1. еднoглaceн: **~ý chorál**

еднoглaceн хорaл 2. еднoглaceн, еднoдyшeн; cгoвopeн

jednohodinov|ý, -á, -é еднoчacoв: **~á mzda** въз-нагpaждeниe зa 1 чaс

jednohrb|ý, -á, -é еднoгъpб: **velbloud ~ý** зoол. еднoгъpбa кaмилa

jednokolejn|ý, -á, -é с едѝн кoлoвoз: **~á dráha** едѝнѝчнa жeлeзoпътнa лѝнѝя

jednolet|ý, -á, -é еднoгoдѝшeн: **~é rostliny** бoт. еднoгoдѝшнѝ рacтeниa

jednolit|ý, -á, -é мoнoлитeн, cплoтeн, цѝлoстeн: **~ý celek** едѝннo цѝлo; **~á hmota** мoнoлитнo вeщecтвo, мoнoлитнa мaтeриa

jednolůžkov|ý, -á, -é кoѝтo e c eднo лeглo: **~ý pokoj** cтaя c eднo лeглo (*в хoтeл и т.н.*)

jednoměsíční|í, -í, -í eднoмeсeчeн: **~í období** eднoмeсeчeн пepиoд; пepиoд oт eдѝн мeсeц

jednomístn|ý, -á, -é eднoмeстeн; c eднo мѝcтo

jednomocn|ý, -á, -é eднoвaлeнтeн: **~ý prvek** xим. eднoвaлeнтeн eлeмeнт

jednomyslně нар. eднoглacнo, eднoдyшнo: **~ zvolený předseda** пpeдceдaтeл, избpaн eднoдyшнo, c eднoдyшнe

jednomysl|ý, -á, -é eднoдyшeн: **~á volba** eднoдyшeн ѝзбop

jednonoh|ý, -á, -é eднoкpак; c eдѝн кpак: **~ý invalida** инвaлид c eдѝн кpак

jednook|ý, -á, -é eднooк: **~ý hrdina** eднooк гepoѝ

♦ **цaрcтвoтo** нa слeпѝтe eднooкѝят e цaр

jednopatrov|ý, -á, -é eднoeтaжeн: **~ý dům** eднoeтaжeн дoм (*с пapтep и eдѝн eтaж*)

jednoplošník, -u м. мoнoплaн, eднoплoщнѝк

jednopolavn|í, -í, -í, **jednopolavn|ý**, -á, -é eднoпoлoв: **~é rostliny** eднoпoлoвѝ рacтeниa

jednopokojov|ý, -á, -é eднocтaeн: **~ý byt** eднocтaeн aпapтaмeнт, eднocтaѝнo жѝлѝщe

jednopošchod'ov|ý, -á, -é eднoeтaжeн (*с пapтep и eдѝн eтaж*): **~á stavba** eднoeтaжнa пocтpойкa, cгpaдa

jednoramenn|ý, -á, -é eднopaмeнeн: **~á páka** физ. eднopaмeнeн лoст

jednorázov|ý, -á, -é eднoкpатeн: **~á akce** eднoкpатнo мepoпpѝятиe; **~ý přídavek k platu** eднoкpатнa дoбaвкa към зaплaтa

jednoročn|í, -í, -í eднoгoдѝшeн: **~í služba** eднoгoдѝшнa cлyжбa; **~í dítě** eднoгoдѝшнo дeтe; дeтe нa eднa гoдѝнa

jednorozen|ý, -á, -é eдѝнcтвeн (*зa дeтe, пoтoмък*): **jeho syn** ~ý библ. вaтoшeн cѝн

jednorozměrn|ý, -á, -é кoѝтo e c eднo измepѝниe; eднoмepeн, eднoизмepeн

jednoznačn[ý, -á, -é ясен, определён, категоричен, недвусмыслен, однозначен: **~é stánovisko** категорично становище; **~á odpověď** категоричен, недвусмыслен отговор

jedovatě нар. прен. ехидно, язвително, злобно: **~ mluvit** говоря язвително, ехидно

jedovatost, -i жс. 1. отровнасть 2. прен. язвителност, ехидство: **mluvit ~i** говоря язвителни неща

jedovat[ý, -á, -é 1. отровен: **~ý plyn** отровен газ; **~é houby** отровни гъби; **~ý had** отровна змия 2. експр. ехиден, язвителен, зъл, злобен: **~ý jazyk** зъл, хаплив език; **~ý pohled** язвителен поглед; **~á slova** ехидни, хапливи, злобни думи 3. който има някакво неприятно свойство (в голямо количество): **~é odstíny barev** крещящи отсенки на цветовете; крещящи, прекалено наситени цветовете

jedov[ý, -á, -é 1. отровен; който се отнася до отрова: **~á žláza** жлеза, която произвежда отрова 2. по-рядко прен. ехиден, язвителен, зъл, злобен: **~á bába** баба Яга; вещица

jehelníček, -ku, по-рядко jehelník, -u м. игленик **jehl[а, -у** жс. 1. игла (за шиење): **~a do šicího stroje** игла за шевна машина; **navléci ~u, mluvit ~u** като на тръни; **horkou ~ou** на бърза ръка; **pro ~u pálit svíčku** заради бълхата горя юргана 2. иглоподобен предмет, игла (на грамофон и под.): **magnetická ~a** магнитна стрелка

jehlan, -u м. 1. геом. пирамида: **komolý ~** пресечена пирамида 2. предмет с форма на пирамида: **postavit pušky do ~ů** подредя пушките на пирамиди 3. спорт. пирамида

jehlanec, -ce м. предмет с форма на пирамида: **~ce mandelů** кръстци (с форма на пирамида)

jehlanov[ý, -á, -é 1. пирамидален: **~á střecha** пирамидален покрив 2. който се отнася до пирамида

jehlic[е, -е жс. 1. игла (за коса, за връзка и под.): **stříbrná ~e** сребърна игла 2. кукла (за плетене): **drátěná ~e** телени кукли 3. иглица (лист на иглолистно растение): **~e smrku** иглици на смърч

jehlič[í, -í ср. събир. иглици (листа) на иглолистни растения: **zelené ~í** зелени иглици (на иглолистни растения)

jehličk[а, -у жс. 1. умал. игличка 2. предмет, подобен на игличка: **ledové ~у** прен. ледени иглички, иглици 3. шегов. майстор-шивач 4. прен. жыло: **~a závisti** жылото на завистта

jehličnat[ý, по-рядко и поет. jehličn[ý, -á, -é иглолистен: **~ý strom** иглолистно дърво

jehňátk[o, -a ср. умал. агънце

trpěliv търпелив като агне 2. прен. овчица (търпелив, протакателен) **zkušené ~** още съм зелен и неопитен

jehněčí I, по-рядко jehněcí I, -í, -í агнешки: **~í maso** агнешко месо; **~í kůže** агнешка кожа

jehněčí II, по-рядко jehněcí II, -ího ср. агнешко месо

jehněčin[а, -у жс. 1. агнешко месо 2. агнешка кожа: **rukavice z ~у** ръкавици от агнешка кожа

jehněd[а, -у жс. бот. реса (на върба)

jehnětín[а, -у жс. агнешка

jeho I вж. on

jeho II неизм. м. и ср., její жс., jejich неизм. мн. местоим. 1. негов, -а, -о, -и; неин, нейна, -о, -и; те́хен, тяхна, -о, те́хни: **to je jeho kniha** това е неговата книга; **podle jejího mínění** по нейно мнение, според нея 2. негов (за по-близко отношение към някое лице или предмет): **jeho lékař** неговият лекар; лекарят, който го лекува; **její kadeřník** нейният фризьор 3. (в титли – благороднически, дипломатически и под.): **Jeho Výsost** Негово Височество; **Její Výsost** Нейно Височество; **Jejich Výsosti** Те́хни Височества

jehož неизм. м. и ср., jejíž жс., jejichž неизм. мн. местоим. чийто, чиято, чието, чийто: **spisovatel, jehož dílo se čte všude** писател, чието творчество се четене навсякъде; **spisovatelka, jejíž dílo se čte všude** писателка, чието творчество се четене навсякъде; **spisovatelé, jejichž díla se čtou všude** писатели, чийто произведения се четат навсякъде **jej, jeje, jejej, jejeje, jejda** междум. ой; ай; ах; а-а-а; о-о-о (за приятна или неприятна изненада): **~, to jsem se lekl** ах, как се стреснах; **~, tak to jste vy!** ах, вие ли сте! я гледай, вие сте значи!

jek, jekot, -u м. ек, екот, бучене, гърмене, рев; пронизителен вой: **~ sirén** вой на сирени; **~ moře** поет. книж. ревът на морето

jekt[at, -ám нескв. 1. закъвам, запъвам се; говоря неразбрано; мърморя: **~at omluvy** мърморя извинения 2. треперя, тресам се (от студ, от страх): **brada mu ~ala strachem** брадата му трепереше от страх; **~á zuby; zuby mu ~ají** зъбите му трясат (от студ, от страх)

jekt[at se, -ám se нескв. тресам се, треперя (от студ, от страх): **~al se zimou** той трепереше от студ

jektav[ý, -á, -é 1. закъващ, пелтешеч 2. треперещ: **~ hlas a)** закъващ глас **б)** треперещ глас

jenom *вж.* **jen** I, II, III
jenomže, *по-рядко* **jenže** *связ* сàмо че; обàче;

но; алà (за *противопоставяне*): **to jídlo mám strašně rád**, ~ **mi škodí** мнòго обйчам товà ядене, обàче тò е врèдно за мèн; **je to pěkné**, ~ **to stojí moc peněz** товà е красйво, но е мнòго скъпо

jenž *м.*, **jež** *ж.* и *ср.* *местоим.* кòйто, кòято, кòе́то: **cíl, jenž stojí před námi** целтà, кòято стои пред нàс; **jméno, jež vyslovil** ймето, кòе́то тòй произнèсе; **prostředky, bez nichž se neobejdeme** срèдства, без кòйто не мòжем да мйнем

jepice, -e *ж.* *зоол.* *едноднèвка* (Palingenia, Ephemera) втървам се безразсèдно нанякъде; **literární** ~e *литературна едноднèвка*; **honit se za ~emí** стремя се към èвтин успèх

jepičí, -í, -í **1.** кòйто се отнàся към едноднèвка: ~í **život** живòт на едноднèвка и *прен.* **2.** мимолèтен, прèходен, краткотрàен, суèтен, нищò-жен: ~í **senzace** краткотрàйна сензàция

jeptiška, -y *ж.* *монахйня*, калтүгерка: **žít jako ~e** *жизнь как монахи*

jer, -u *м.* или *нескл.* *ср.* *език.* *єр*; єров редуцйран вокàл: **zánik ~ů** изпàдане, изчèзване, зàгуба на єровете; **tvrdý** ~ *голям єр* (ъ); **měkky** ~ *мàлък єр* (ь)

jeroví, -á, -é *език.* *єров*: ~á **hláska** редуцйран, єров вокàл; редуцйрана глàсна, єрова глàсна

jeřáb I, -a *м.* *одуш.* *зоол.* жèрав (Grus, Anthropoides): **tah ~ů** прелитане на жèрави

jeřáb II, -u *м.* *неодуш.* *бот.* òфика (Sorbus)

jeřáb III, -u *м.* *неодуш.* *техн.* *подèменкран*: **plovoucí** ~ *плàващ кран*; **stavební** ~ *строителен кран*; **mostový** ~ *мòстов кран*; **drapakový** ~ *грàйферен кран*; **lanový** ~ *кран с вьжèта*; **třínožkový** ~ *дèрик-кран*; **věžový otočný stavební** ~ *вьртящ строителен кùлокран*

jeřábek, -ka *м.* *зоол.* лещàрка (Tetrastes): ~ek **lesní** гòрска лещàрка

jeřabí, -í, -í жèравов, жèравски

jeřabin, -a, -y *ж.* *бот.* плòд на òфика: **likér z ~y** ликьòр от òфиков плòд; **rudé** ~y *червèни плодове* на òфика

jeřabink, -a, -y *ж.* **1.** плòд на òфика: **větev plná jeřabinek** клòн, отрúпан с òфикови плодове, с плодове на òфика **2.** *ракйя* от òфикови плодове: **sklenka ~y** чàша òфикова *ракйя*

jeřabinkový, -á, -é кòйто се отнàся до òфикови плодове или до òфикова *ракйя*: ~á **šťáva** сòк от òфикови плодове

jeřabinový, -á, -é кòйто се отнàся до òфикови плодове: ~ý **věneček** венчè от клòнки с òфикови плодове

jeřabnice, -e *ж.* *кранистка*: **slévárenská ~e** *кранистка в лèйрен завòд*

jeřabník, -a *м.* *кранист*: **přístavní** ~ *пристàнищен кранист*

jeřaboví I, -á, -é кòйто се отнàся до òфика; òфиков: ~á **alej** òфикова алèя

jeřaboví II, -á, -é *техн.* *кранов*; кòйто се отнàся до подèмен кран: ~á **dráha** *коловòз за подèмен кран*

jeseň, -ně *ж.* *книж.* *поет.* *есен*: **pestré barvy ~ně** пїстрите бàгри на есентà

jeseter, -a *м.* *зоол.* *есèтра* (Acipenser)

jeseteř, -í, -í *есèтров*: ~í **maso** месò от есèтра **jeskyně**, -ě *ж.* *пещерà*: **ledová ~ě** лèдена пещерà; **krápníková ~ě** пещерà сьс сталактити

jeskyňka I, -y *ж.* *умал.* *пещерйчка*; мàлка пещерà

jeskyňka II, -y *ж.* *митол.* злà гòрска женà, живееща в пещерй (*от приказките*)

jeskyně, -í, -í пещерен: ~í **člověk** пещерен човèк; ~í **malba** пещерна *рисунка*; ~í **kultura** пещерна култүра; ~í **zvířena** *зоол.* пещерна фàуна; ~í **medvěd** пещерна мèчка

jesle, -í *ж.* *само мн.* **1.** *ясли*: **založit seno do ~í** сòжнòти *мýслабòт* сьм; глàдүвам **2.** *дèтски ясли*: **dát dítě do ~í** дàм детè в ясли; **týdenní ~e** сèдмични дèтски ясли

jesloví, -á, -é кòйто се отнàся до (дèтски) ясли: ~ý **lékař** лèкар в ясли

jestli I *сьюз.* *разг.* *ли*, *дали* (*в непряк вьпрос*): **zeptej se ho, ~ tu knihu už přečetl** попитай го дали е прочèл, прочèл ли е книгата

jestli II *част.* сàмо ако, сàмо да: ~ **neposlechneš!** ймай кьсмèт да си напràвиш оглүшки; ~ **bude pršet!** сàмо ако вали! данò не вали! **jen ~** *част.* дали; сàмо дали; едвà ли (*за сьмнение*): **jen ~ to stihne!** сàмо дали ще успèе, ще свàри!

jestlipak *част.* дали, ли: ~ **přijde?** дали ще дòйде?

jestliže, *разг.* **jestli III** *сьюз* **1.** *акò*; *ако бй*; в слúчай че (*присьединява условно изречение*): **přijdu, ~ nebude pršet** ще дòйда, ако не вали джд **2.** *книж.* *акò* (*присьединява подчинено изречение, чието значение е в контраст с главното изречение*): ~ **o tom dřívě nevěděl, teď už ví vše** ако предй не è знàел товà, сегà знàе всйчко

ještěvka, -a *ж.* *жествè* **ní** **oči jako ~** ймам очй като на ястреб **2.** *прен.* *ястреб*; хйщен, бүйен, дйв, необуздàн, безпощàден човèк

jestřábí, -í, -í ястребов: ~í **péro** ястребово перо, перо на ястреб; ~í **pohled** ястребов поглед и прен.; ~í **nos** прен. ястребов нос (извит като клон на ястреб)

jesuita вж. **jezuista**

ješitně нар. самолюбиво, тщеславно, суётно
ješitnost, -i ж. самолюбие, тщеславие, суётност:
uražená ~ наранено, нахърнено самолюбие
ješitný, -á, -é суётен, самолюбив, тщеславен:
~á **póza** суётна поза; ~ý **mladík** суётен, самолюбив, тщеславен младѣж

ještě нар. 1. още; всё още (означава продължителност, незавършеност на действие; след отриц. означава, че действието още не е завършено)
оше валеше; ~ **se nevrátil** (всё) още не се е върнал 2. още (означава придаване, увеличаване, степенуване на нещо): **vezmi si, přidej si** ~ вземй си, сипй си още (за ядене); **jdu ~ do obchodu** ще се отбия още и до магазина; **u lesa je cesta ~ blátivěj** (за прѣзънѣнѣ, сѣнѣ)

пѣтъят е още по-разкалян
ještě II част. 1. още (за подчертаване): ~ **dnes ti zavolám** още днес ще ти се обадя; ~ **tys nám tady chyběl!** само ти още ни липсваше! 2. разг. още; още и (за раздразнение, недоволство): ~ **se ptej!** и питаеш още! ~ **se nachlad!** и (още) гледай да настинеш! 3. в съчет. **ještě že/ještěže** разг. добре (понѣ) че; слава богу (понѣ) че (за задоволство): ~ **že/ještěže neprší** добре (понѣ) че не вали!

ještěr, -a м. 1. зоол. гущер (Sauria): **pravěcí ještěři** прасторически гущери 2. змей, дракон (в приказките): **stohlavý** ~ стоглав змей
ještěřčí, -í, -í който се отнася до гущер; гущеров: ~í **kůže** кожа на гущер; ~í **pohyby** прен. гѣвкави, чеврѣсти движения (като на змея)
ният, слăбият пол

ještěrk|a, -y ж., по-рядко **ještěřice**, -e ж. 1. зоол. гущер 2. експр. живо, пѣргаво, вѣсело момиче, женă 3. прен. пейор. змия; ласкателна, прекалено, неискрено любѣзна, коварна, подла женă 4. техн. жарг. електрокар
jet, **jedu** несв. 1. движа се, пѣтѣвам (за превозно средство): **auto jede stokilometrovou rychlostí** автомобилът се движи със скорост 100 км в час 2. движа се (с превозно средство), возя се, пѣтѣвам, карам (за човек или др. същество): ~ **na koni** яздя кон; пѣтѣвам с кон; ~ **tramvají** пѣтѣвам с трамвай; ~ **na lodi** пѣтѣ-

вам, возя се, плавам с паракорд; ~ **na kole** движа се, возя се с велосипѣд; карам колелò: ~ **na/v saních, na bruslích, na lyžích** карам шейна, кѣнки, ски; пѣрзалам се с шейна, с

тата; отивам си, махам се; **zvolna-li jedeš, dále dojedeš** който не бѣрза, далѣче стига; **jed' k čertu!** върви по дяволите! махай се! **už brzy pojede** грубо скоро вече ще се гѣтне, ще отиде на оня свѣт 3. (со) спорт. участвам (в състезание): ~ **automobilový, cyklistický závod** участвам в автомобилно, велосипѣдно състезание 4. плѣзгам се, спускам се; движа се бѣрзо с плѣзгане: **jel po bříše dolů** той се спуска, плѣзна се по корѣм надòлу 5. (čít; ро čet) движа, мѣстя (нещо по нещо; върху нещо): ~ **prstem po řádcích v knize** следя с прѣст редовѣте в книга 6. обикн. разг. върви, движи се, работи, дѣйства; в ход е: **stroj jede** машината върви, работи; **jedeme dál!** разг.

zek mu jel na plné obrátky мòзъкът му работеше на пѣлни оборòти; **pusa, huba, jazyk mu jede** разг. експр. езикът, устата му работи, не спира, мѣли непрекъснато 7. обикн. третол. отриц. **nejede (koti)** разг. не върви (на някого); не ѣ по вкуса (на някого); не е вкусно (на някого): **oběd mu nejel** обѣдът не мѣ вървѣше, не мѣ бѣше вкусен; **učení mu nejede** учението не мѣ върви, не мѣ е по вкуса
jetel, -e м. бот. детелина (Trifolium): ~ **plazivý** пѣлзѣща детелина

jetelíček, **jetýlček**, -ku м. 1. експр. детелина 2. бот. вид пѣлзѣща детелина
jetelišť, -ě ср. детелинова ливада; ливада с детелина; **kvetoucí ~ě** цѣфтяща ливада с детелина

jetelotrávní, **jetelotrávní**, -í, -í който се отнася до смѣс от детелина с други тревй

jetelov|ý, -á, -é детелинов: ~ý **čtyřlístek** четирилистна детелина

jetřebizm|us, **jetřebism|us** [-zm-], -mu м. експр. бѣгство от отговорност, сеирджийство, критикарство

jetýlek вж. **jetelíček**

jev, -u м. явление: ~y **ve společnosti a v přírodě** явления в обществòто и в природата; общѣствени и природни явления; ~ **fyzikální, sociální, historický, jazykový** физическо, социално, историческо, езиково явление

jevišť, -ě ср. 1. сѣна: **otáčivé ~ě** въртяща се сѣна 2. сѣна, театр: **dostat se na ~ě** стана

артѣст(ка); **naše přední ~ě** наш прѣв, вѣдещ театър **3.** арѣна, фѣрум: **politické ~ě** политическа арѣна

jevištní, -í, -í сценичен: **~í technika** сценична техника; **~í výslovnost** сценично произношение

jev|it, -ím *несв. (со) книж.* проявявам, показвам, разкривам: **~it zájem (o něco)** проявявам интерес (към нещо); **ne~il známky života** той не проявяваше, не показваше признаци на живот

jev|it se, -ím se *несв. 1. обикн. третол.* **~í se** проявява се, наблюдава се, чувства се, усеща се: **~í se zřetelná tendence** наблюдава се явна тенденция; **situace se ~í zralou/zralá pro něco** ситуацията изглежда назряла за нещо **2. книж.** ймам вид на някакъв, изглеждам, представям се като някакъв: **~í se jako čestný člověk** изглежда чѣстен; йма вид на чѣстен човек; **~it se v jiném světle** явявам се, представям се в дръга светлина

jevnosnubn|ý, -á, -é *бот.* явнобращен, сѣменен: **rostliny ~é** сѣменни растѣния

jevnosnubn|é, -ých *ж. мн. бот.* явнобращни растѣния (Spermatophyta)

jevov|ý, -á, -é кѣйто се отнася до явлѣние; съществуваш, действителен, реален: **~ý svět** действителен свѣт

jez, -u *м. яз.* бент, преграда: **betonový, dřevěný** ~ бетѣнен, дървен бент, яз; **pohyblivý ~** *строит.* подвижна преграда

jezd|ec I, -ce *м. одуш. 1.* ездѣч, кѣнник, кавалерѣст **2.** колоездѣч, мотоциклѣтѣст: **~ec na motocyklu** мотоциклѣтѣст; **~ec na kole** велосипѣдѣст; **~ec motocyklového, cyklistického závodu** състѣзѣтел в мотоциклѣтни, велосипѣдни състѣзания

jezd|ec II, -ce *м. неодуш. 1.* предмет, напѣмнящ по форма ездѣч **2. шахм.** кон

jezdeck|ý, -á, -é ездѣтен, ездѣчески, кѣнен, кавалерѣйски: **~ý kůň** ездѣтен кѣн; **~é boty** бѣтѣщи за ездѣ; жокѣйски обѣвки; **~é kalhoty** жокѣйски панталѣни, брѣч; **~é sedlo** кавалерѣйско седлѣ; **~é umění** кавалерѣйско, ездѣческо изкѣство; **~ý pluk** кавалерѣйски, кѣнен полк

jezdectv|í, -í *ср. спорт.* ездѣческо, кавалерѣйско изкѣство

jezdectv|o, -a *ср.* кѣнница, кавалѣрия

jezd|it, -ím *несв. 1.* яздя; пѣтѣвам, двѣжа се с превѣзно срѣдство (*често, обикновено, редовно*): **~it autem (autobusem, vlakem)** пѣтѣвам с колѣ (с автобѣс, с влѣк); **~it za hranice, do ciziny** пѣтѣвам за/в чужбина; **~it na lyžích**

(**na bruslích, na lodce**) кѣрам ски (кѣнки, лѣдка); **~it na koni** яздя кѣн; **autobus v neděli ne~í** автобѣсѣт не сѣ двѣжи, не пѣтѣва в не-

ve vyježděných kolejích вѣрвѣ по утѣпкани пѣтища; **udělám to, i kdyby čert na babě, na koze ~il** *разг. експр.* ще направа товѣ, ако ще свѣня в джамѣя да влѣзе; ще направа товѣ, (пѣк) каквѣто ще да стѣне; **mravenci mi ~í po ruce a)** сѣрбѣ ме рѣката б) изтѣрпѣнала ми е рѣката **2. (čím na čem, po čem)** двѣжа, при двѣжвам, мѣстя (*нещо по нецѣ*): **~it očima po řádkách** следѣ с очѣ редѣвѣте **3. (po kom, po čem)** *разг. експр.* говорѣя постоянно (*за някого/нещо*)

jazykem (po někom) клѣкарствѣм (за някого, по адрѣс на някого); **~it po maličkostech** натѣквам за дреболиѣи (някому); издребнявам **jezd|vat, -ám** *несв. многокр.* двѣжа се (*с превозно средство*), яздя, кѣрам, пѣтѣвам (*често, редовно*)

jezd|kyn|ě, -ě *ж. 1.* ездѣчка; ездѣчка на кон; кавалерѣстка **2.** колоездѣчка, мотоциклѣтѣстка

jezeďák, -a *м. остар. жарг.* текѣзѣсар; члѣн на TK3C (JZD)

jezernat|ý, -á, -é ѣзерен; богѣт на/с ѣзера: **~á krajina** мѣстност, богѣта на/с ѣзера; ѣзерна мѣстност

jezern|í, -í, -í ѣзерен: **~í voda** ѣзерна водѣ; **~í hlas** *прен.* тѣх и дълбѣк глас; **~í ruda** *геол.* блѣтна рѣда

jezer|o, -a *ср.* ѣзеро: **solné ~o** солно ѣзеро

jezev|í, -í, -í кѣйто се отнася до ѣзовец, до борсѣк; борсѣков, борсѣчи

jezevčík, -a *м.* дѣкел (*порода кѣчета*)

jezev|ec, -ce *м. зоол.* ѣзовец, борсѣк (Meles, *Meles meles*)

jezink|a, -y *ж.* злѣ гѣрска самѣвила (*в приказките*)

jezírk|o, -a *ср. умал.* ѣзерце; малко ѣзеро

jezov|ý, -á, -é кѣйто се отнася до яз, бѣнт, преграда; бѣнтов, преграден

jezuit|a, jesuit|a [-zu-], *нейор.* *остар.* **jezovít|a, по-рядко jezuvít|a, -y** *м. 1.* ѣзуѣт (*член на ѣзуѣтския католически орден*) **2. прен. *нейор.* ѣзуѣт: **političtí jezoviti** политѣчески ѣзуѣти; **to je pravý ~a** тѣй е ѣстински ѣзуѣт**

jezuitk|a, jesuitk|a [-zu-], *нейор. остар.* **jezovít|a, по-рядко jezuvít|a, -y** *ж. 1.* ѣзуѣтка (*жена-член на ѣзуѣтския католически орден*) **2. прен. нейор. ѣзуѣтка: **to je pravá ~a** тѣя е ѣстинска ѣзуѣтка**

jezuitsky, jesuitsky [-zu-], *нейор. или остар.*

jezovitsky *нар.* йезуитски; по йезуитски начин: **~ se usmívat** усмихвам се йезуитски

jezuitský, нейор. или остар. jezovitský, -á, -é йезуитски: **~ý řád** йезуитски орден; **~ý klášter** йезуитски манастир; **jezovitské jednání** *прен.* йезуитско поведение, йезуитска постъпка, йезуитско действие

jezuitství, нейор. или остар. jezovitsství, -í *ср.* йезуитство: **fanatické ~í** фанатично йезуитство; **vytýkat ~í (někomu)** *прен.* упреквам в йезуитство (някаго)

jež *вж.* **jenž**

ježat|ý, -á, -é **1.** покрит с бодли (*като таралеж*): **~ý plod kaštanu** кестен, покрит с бодли **2.** бодлив, разрошен, рошав, стърчащ, щръкнал (*за коса, мустаци, косми*): **~ý vous** бодливи, щръкнали, разрошени мустаци **3.** *прен.* настръхнал, наежен, бодлив, ироничен: **~á ironie** бодлива ирония

jež|ek I, -ka *м. одуш.* **1.** *зоол.* еж, таралѐж (Echinus, Spatangus) **2.** *в съчет.* **mořský ~ek** *зоол.* морски таралѐж (Echinus, Spatangus) **3.** *прен. експр.* заядлив човек, стършел, досадна муха

jež|ek II, -ku/-ka *м. неодуш. експр.* предмет, подобен на таралѐж: **nosit ~ka, vlasy do ~ka** нѐся пѐнк причѐска (*късо подстригана щръкнала коса*)

ježibab|a, по-рядко jedibab|a, jedubab|a, -y *ж.* **1.** баба Яга; вѐщица (*от приказките*): **~a letící na koštěti** баба Яга, летяща на метла; баба Яга на метла във въздуха; **~a z perníkové chaloupky** вѐщицата от захарната къщичка **2.** *нейор.* вѐщица; злѐ свадлива женѐ: **je to stará ~a** тя е старѐ вѐщица

Ježíš, -e *м. библ.* Исус; *често в съчет.* **Pan ~;** **~ Kristus;** **~ Nazaretský** Исус Христѐс; Исус Назарѐнин

ježíš, ježíšmarjá, ježíšmarjajozef *междум.* *малко остар.* Бѐже; Бѐже мѐй; Гѐсподи; Гѐсподи помилуй; Светѐ Богорѐдице (*за страх, уплаха, учудване, изненада*): **~, co se stalo!** Бѐже мѐй, каквѐ е станѐло!

Ježíš|ek, -ka *м. 1. умал.* младенѐцът Исус **2.** Бѐдни вѐчер: **dostat dárek k ~ku** полѐча подѐрък за Бѐдни вѐчер, коледен подѐрък

ježíš|ek, -ka *м.* коледен подѐрък

jež|it se, -ím se *несв.* **1.** ѐжа се, наѐжвам се, стърча, настрѐхвам: **vlasy se mu hrůzou ~ily** косѐта му бе настрѐхнала от ѐжас; **hory se ~í** *прен.* планините са настрѐхнали **2.** *експр.*

настрѐхвам, ѐжа се, сѐрдѐ се, ядѐсвам се: **~it se proti celému světu** ѐжа се, настрѐхнал сѐм срещу цѐлия свѐт

ježovk|a, -y *ж. зоол.* морски таралѐж (Echinus, Spatangus): **~a jedlá** ядлив, гѐден за ядене морски таралѐж

ježur|a, -y *ж. зоол.* ехидна (Echidna): **~a australská** австралийска ехидна

jh|o, -a *ср.* **1.** ярѐм, хомѐт: **zapřáhnout voly do ~a** впрѐгна волѐве в ярѐм **2.** кобилица: **nést vědro vody na ~u** нѐся ведрѐ водѐ с кобилица **3.** *книж.* ѐго, гнѐт, рѐбство: **vymanit se, osvobodit se ze/od ~a** освобѐдя се от гнѐт, от ѐго, от рѐбство; **pod nacistickým ~em** под нацистки гнѐт

jíc|en, -nu *м. 1. анат.* хранопровѐд: **kůstka mu uvázla v ~nu** кѐст, костѐца му засѐдна в хранопровѐда **2.** паст, зев, ястие, крѐтер, бѐздна: **zmizet v ~nu noci, tmy** *книж.* изчѐзна в бѐздната на нощтѐ, на мрѐка; **sopečný ~en** крѐтер на вулкѐн

Jidáš, -e *м. библ.* Юда: **~ Iškariotský** Юда Искарѐотски; **~ův groš, peníz** сребѐрниците на Юда

jidáš, -e *м. прен.* юда, предѐтел, продѐжен човѐк: **zrádní ~í** *прен.* предѐтели, юди

jidášsk|ý, -á, -é юдин, юдински, предѐтелски, измѐннически: **~á zrada** юдинско предѐтелство

jid|at, jidáv|at, -ám *несв. многокр.* ѐм, хранѐя се (*често, обикновено*): **v neděli ~á v restauraci** в недѐля обикновѐно се хранѐи на ресторѐнт

~at *прен.* **~at z jedné mísy (s někým), ~at koláče, třešně (s někým)** ѐм от еднѐ пѐница (*с някого*); приятели сме, бѐзски сме; дѐпе и гѐщи сме (*с някого*)

jídeln|a, -y *ж.* **1.** стол, ресторѐнт, гостѐлница: **hotelová ~a** хотѐлски ресторѐнт; **závodní ~a** заводски стѐл **2. разг.** мѐбели за трапѐзѐрия, столовѐ: **mahagonová ~a** махагѐнова трапѐзѐрия

jídeln|í, -í, -í кѐйто се отнѐся до хранѐне, до ядене: **~í přístroj** прибори за хранѐне; **~í stůl** мѐса за хранѐне; **~í vůz** вагѐн-ресторѐнт; **~í lístek** менѐ, лѐст с менѐто

jídelníc|ek, -ku *м.* **1.** менѐ: **sestavit ~ek** състѐвя менѐ **2. прен.** хранѐ

jídl|o, -a *ср.* **1.** ѐстие, гѐзба, ядене, хранѐ: **teplé ~o** тѐпла хранѐ; **~a a pítí** ѐстия и напѐтки; **masité ~o** мѐсно ядене, мѐсна гѐзба; **má rád**

dobré ~o той обича хубавото ядене; гастроном е; **hlavní ~o** второ, основно ядене; **~o na objednávku** ястие по поръчка, аламинут
2. ядене, храна: **před ~em** преди ядене; **při ~e** през/по време на ядене; **chuť k ~u** апетит; **dát se, pustit se do ~a** започна да ям, да се храни;

апетит

roste chuť апетитът идва с яденето; **jak k ~u, tak k dílu** поговорка каквото е в яденето, такъв е и в работата; **toho bych snědl po ~e** екстр. този мога да го схрускам, да го изям на един зальък (толкова е слаб)

jih, -u м. 1. юг (посока): **od ~u, z ~u** от(към) юг; **na ~ od ...** на юг от ..., южно от...; **k ~u** на юг, към юг: **okna jsou obrácená k ~u, na ~** прозорците са, гледат на юг **2.** юг (южна част): **ptáci odlétají na ~** птиците отлитат на юг (в топлиите страни); **cestovat po evropském ~u** пътувам по европейския юг, по Южна Европа

jih|nout, -nu несл. разтопявам се, стопявам се, омеквам: **srdce mu ~lo** сърцето му се разтапяше, сърцето му омекваше

jih Americký, -á, -é южноамерикански: **~é státy** южноамерикански, латиноамерикански държави

jih|český, -á, -é южночешки: **~ý kraj** южночешка носия; **~ý ráz krajiny** южночешки характер на местност

jihoslovanský, -á, -é 1. южнославянски: **~á lidová epika** южнославянски епос **2.** по-рядко югославски: **~ý stát** Югославия

jihovýchod, -u м. югоизток

jihovýchodně нар. (od koho, od čeho) югоизточно (он някого, от нещо); на югоизток (от някого, от нещо): **~ od Sofie** югоизточно от Сòфия, на югоизток от Сòфия

jihovýchodní, -í, -í югоизточен: **státy ~í Evropy** страните от югоизточна Европа; **~í Asie** югоизточна Азия

jihozápad, -u м. югозапад

jihozápadně нар. (od koho, od čeho) югозападно (от някого, от нещо); на югозапад (от някого, от нещо): **~ od Sofie** югозападно от Сòфия, на югозапад от Сòфия

jihozápadní, -í, -í югозападен: **~í vítr** югозападен вятър

jik|ra, -ry, обикн. мн. jik|ry, -er ж. хайвѐр: **klade ~ry** снася, хвърля хайвѐр, мръсти се (за риба)

jikrnáč, jikernáč, -e м. риба с хайвѐр: **kapr ~** сáмка на шаран

jikrnatý, jikernatý, -á, -é пълнен с хайвѐр (за риба): **~ý kapr** шаран с хайвѐр

jíl, -u м. глина: **nepropustný ~** непропусклива глина

jílec, по-рядко jil|ec, -ce м. дрѣжка (на сабя и под.): **~ec meče** дрѣжка на меч

jilm, -u м. бот. бряст (Ulmus): **vyšoký ~** висок бряст; **~ horský** планински бряст

jilmov|ý, -á, -é брястов: **~é dřevo** брястово дърво; бряст

jíloviště, -ě ср. глинено находище

jílovit|ý, -á, -é глинест: **~á půda** глинеста почва

jílov|ý, -á, -é глинест, глинен: **~é bláto** глинеста кал

jím|at, обикн. третол. -á несл. книж. **1.** (koho) обзема, обхваща (някого): **~á mě hrůza, děs** обхваща ме ужас; **~á mě strach** обхваща ме, обзема ме страх; **~á mě závrať** завива ми се свят **2.** в съчет. **~ání vody** черпене, изчерпване на вода; каптиране

jímavě нар. вълнуващо, трогателно, увлекателно: **~ působit** въздействам, влияя вълнуващо

jímav|ý, -á, -é вълнуващ, трогателен, увлекателен: **~ý hlas** вълнуващ глас

jímk|a, -y ж. резервоар, яма: **vodní ~a** водоём, резервоар за вода

jín|á, -é, мн. jín|é, -ých ж. **1.** друг (жена): **běhá za ~ou, za ~ými** тича след друг (жена), след други жени **2.** в съчет. **to je ~á** това е друго!

друга

пѣя друг (пѣсен); запѣя друг (пѣсен)

jinak, разг. jín|áč нар. 1. инак, иначе, другояче; по друг начин: **~ to udělat nejde** това не може да се направи другояче, по друг начин **2.** инак, иначе; в друго отношение; изобщо: **a ~ se máte dobře?** а иначе добре ли сте? **3.** иначе; в противен случай: **udělej to, ~ bude zle** направи това, иначе, в противен случай лошо ти се пѣше

jín|aký, -á, -é, разг. jín|čí, -í, -í инакъв, друг, различен: **tak to je a ~ké to už nebude** това е така и няма да бѣде, да стáне другояче, друго

jinam нар. (след глагол за движение) на друга страна, в друга посока: **obrátit řeč ~** обърна разговора в друга посока; променя, сменя разговора, темата на разговора

jinde нар. другаде; на друго място: **někde ~** някъде другаде; **všude ~, jen ne zde** навсякъде другаде, сáмо нѣ тук

jindy нар. 1. друг път; в друго време: **více než kdy(koli) ~** повече от когáто и да билò (друг път) **2.** при други обстоятелства, в друг случай: **~ by se bál, nyní na strach nepomyslí** при други обстоятелства, в друг случай бѣ се страхувал, сегà и не помисля за това

jin|é, -ého *ср.* в *съчет.* **mezi ~ým** между другото; **mimo ~é** покрай другото; **kromě ~ého** освен другото; **a ~é** (*сър.* **aj.**) и други; и подобни (*и др.*)

jin|í, -í *ср.* скреж, слана: **~í na hlavě** *прен. поет.* сребро, скреж в койте

jinoch, -a *м. книж.* ёноша

jinotaj, -e *м.* иносказание, алегория: **básnický ~** поетична алегория

jinotajn|ý, -á, -é иносказателен, алегоричен: **~ý význam** иносказателен смисъл; **~á slova** алегорични думи

jinověr|ec, -ce *м.* иноверец, друговедец

jinoš|ský, -á, -é, по-рядко jinoš|í, -í, -í *книж.* ёношески: **~ský oblek** ёношески костюм

jinoštv|í, -í *ср. книж.* ёношество: **doba ~í** ёношеска възраст

jinovatk|a, -y *ж.* скреж, слана: **~a skráně** *прен. поет.* скреж, сребро по слепоочията

jinš|í, -í, -í *разг.* иначе, друг; по-друг, *експр.* по-добър: **musí si hledat ~í práci** трябва да си (по)търси по-друга работа, *експр.* по-хубава работа

jinudy *нар.* по друг път; отдругаде; през друго **мъж** **жени** **ворка** като не може така, може онака

jin|ý I, -á, -é 1. друг, различен: **je jako z ~ého světa** той като че ли е от друг свят; **za ~ých okolností** при други обстоятелства; **nezbývá ~í mrav** *поговорка* всяка страна и закон; **je v ~ém stavu** тя е в положение; бременна е; **pohlížet ~ýma očima (na něco)** гледам с други очи (на нещо); **přejít na ~é pole** премина на друга тема; **vzít to z ~ého konce** подхвана от другия край; **každý pes ~á ves** *поговорка* едно с едно няма; едно с едно не съвпада **2. експр.** по-друг, по-добър, по-правилен, по-подходящ, по-голям *и под.*: **to je něco docela ~ého** това вече е съвсем друго (нещо)

jin|ý II, -ého, мн. jin|í, -ých *м.* друг мъж; друг: **už má ~ého** тя вече си има друг

jirch|a, -y *ж.* обработена, щавена меча кожа; гюдерия

jirchář, -e *ж.* кожар, табакчия, щавач

jirič|k|a, -y *зоол.* вид лястовичка; градска лястовичка (Delichon): **švitořit jako ~a** чурулика като лястовичка

jiřin|a, -y *ж.* бот. гергина (Dahlia)

jiřink|a, -y *ж.* умал. гергинка

jiřinkov|ý, -á, -é в *съчет.* **~á slavnost** *истор.* изложба на гергини, свързана с бал, с тържество

jiskerk|a, jiskérk|a, -y *ж.* умал. искрица: **uhasit kdejakou ~u** угася всякаква искрица; **nemít ani ~u soucitu** нямам, не изпитвам нито капка съчувствие

jiskr|a, -y *ж.* **1.** искра: **z komína lítají ~y** от камината **znělydýh** **bývá** *пословица* от искрата се разгаря огън; *електр.* искра **2.** кратък светлинен блясък; искра: **~y rubínu** искри от рубин **3. (čeho)** *прен.* нещо, което проблясва или угасва: **~a naděje** искра на надежда; **poslední ~a života** последна искра на живота **4.** остроумие, съобразителност **5. диал.** трошица, малко нещо: **~a másla** трошица масло **6. мн. jiskry** *остар.* „искри“ (*организация за деца от 6 до 9 години*)

jiskrn|ý, -á, -é 1. искрящ, искрист: **~ý pohled** искрящ поглед; **~é oči** искрящи очи **2.** жив, пъргав, бърз, остроумен, находчив: **~é děvče** живо, пъргаво момиче

jiskrov|ý, -á, -é 1. йскров; който се отнася до йскра: **~ý dešť** дъжд от йскри **2. техн.** който се отнася до йскрене: **~ý výboj** йскрово изпразване

jiskřen|í, -í *ср.* йскрене: **~í komutátoru** йскрене на колектор, на комутатор

jiskřič|k|a, -y *ж.* умал. йскрица, йскричка

jiskř|it, -ím *несв.* изпускам йскри; йскря: **lokomotiva ~í** локомотивът изпуска йскри

jiskř|it (se), -ím (se) *несв.* йскря, блестя: **sníh ~il** снегът блестяше; **myšlenky ~í v hlavě** *прен.* мислите се роят (в главата); **~it se vtípem** блестя с остроумие

jiskřivě *нар.* йскристо, ослепително, йскрящо: **~ bílý sníh** йскрящо, ослепително бял сняг

jiskřiv|ý, -á, -é 1. йскрящ, йскрист, ослепителен: **~é mládí** ослепителна, лъчезарна младост **2. книж.** блестящ: **~á intelligence** блестяща интелигентност; **~ý sloh** блестящ стил

jíst, jím *несв.* ям; храня се: **~ hltavě, hladově** ям лакомо; **~ v závodní jídelně** храня се в заводския стол; **nejí nudle** не яде, не обича юфка

♦ **~ (něčemu) na oči** *поговорка* гълтам с очи (някого); жадно гледам (някого); **kdo nepracuje, ať nejí** който не работи, не бива да яде; **čí chleba jíš, toho píseň zpívej** *поговорка* чийто хляб ядеш, по неговата свирка ще играеш; който плаща, той поръчва музиката; **žádná kaše se nejí tak horká, jak se uvaří** дяволът не е толкова черен; **nedává své hubě nadarmo ~** устат е, приказлив е; **~ vtípnou kaši** остроумен, хитър съм; ~

вам; ~ **k divadlu** отивам да работя в театър; ставам артист; ~ **do důchodu** пенсионирам се, излизам в пенсия; ~ **za svědka (na svatbě)** ставам кум, свидетел (на сватба) **9. (od čeho) jít** да имам нещо общо с това **10. двiжа се, вървя, действам, функционирам (за предмет): jdou ledy** ледовете се движат; **opona jde vzhůru** завесата се вдига; **krev mu jde do hlavy** кръвта нахлува в главата му; **z úst mu šla krev** кръв течеше от устата му; **z hrnce jde pára** от тенджерата се вдига пара; **stroj jde** машината е в движение, работи; **hodinky jdou** часовникът върви, работи; **technika jde vpřed** техниката върви напред; **ceny jdou nahoru** цените се вдигат, се качват, **вър-**
(všechno) **amúpsé ~ stranou** (всичко) трябва да отстъпи, да отиде на заден план; (všechno) **musí ~ po jejím** (всичко) трябва да става, да бъде както тя иска, по нейната; **jde mu to od/ze srdce** той е прям, искрен; каквото му е на сърцето, това му е на езика; **jde mu to k duhu** ползено е за него; добре му се отразява; добре му идва; идва му таман; **jde na mne spaní** спя ми се, доспива ми се; **mráz mi jde po zádech** тръпки ме побиват; **jde do tuhého** положението става сериозно, критично; **hlava mi jde (z toho) kolem** главата ми се мае, свят ми се завива (от това) **11. (kudy) вървя, минавам, вода: cesta jde lesem** пътят води, минава през гората; **okna jdou na jih** прозорците са на юг, гледат на юг **12. (komu, až kam)** стигам, достигам: **voda mu šla po kolena** водата му стигаше до колената **13. течє, върви, минава, приближава се (за време): tak šel den za dnem** така минаваше ден след ден; **jde do let, jdou mu léta** годините му вървят; навлиза в години; остарява; **jde na dvanáctou** приближава дванадесет/дванайсет; **jde zima** приближава зима, зима иде **14. (komu, k čemu, na co)** подхождам, приличам, отивам, стоя (на някого, на нещо): **barvy jdou k sobě** цветовете си подхождат; **ten klobouk vám nejde** тази шапка не ви отива, не ви прилича **15. третол. jde (komu)** върви (някому), удава се (някому): **práce mi jde od ruky** работата ми върви, спори, иде ми отръки; **učení mi jde** учението ми върви, **kdýžv to mi nejde po dobrém, musí to ~ po zlém** като не щеще мира, на ти секира; като не върви с добро, ще върви с лошо **16. третол. jde** може, става: **jde to** така става, така може; **tak**

to dál nepůjde така вече не може; така не може да продължава; **dveře nejdou zavřít** **дверь не закрива** добре съм, карам я някак **17. безл. jde (o co, o koho)** отнася се, касае се, става въпрос, става дума (за нещо, за някого): **o koho jde?** за кого се отнася? за кого става дума? **o mě nejde a)** не се отнася за мен, не става дума за мен **б)** за мене да не ви е грижа; **jde o život** става дума за живот; живот е заложен **18. в съчет. jdi (pryč)** разг. я стига, махай се, разкарай се (за учудване или отричане): **jdi/jděte s takovými hloupostmi** махай(те) се; я стига с тези глупости; оставете тези глупости; **jdi k šípku, k čertu** експр. върви по дяволите; **i jdi! ale jděte! jdi pryč!** нима? наистина ли? стига бе! какво говориш! не може да бъде!

jitrnice, книж. jaternice, -е ж. 1. „йтърнице“ (девичица) **~е а)** бързорек е **б)** бързо работи; бързак е **2.** предмет с форма на наденица, кървавица (дебело въже и под.)

jitrnicov|ý, jaternicov|ý, -á, -é който се отнася до „йтърнице“: **~á polévka** готв. супа с итърнице

jitrnič|a, jaternič|a, -у ж. умал. експр. „йтърничка“ (наденичка, кървавичка): **dát si ~u s křenem** поръчам си наденичка с хрян

(je) rozumnější, moudřejší večera пословица утрото е по-мъдро от вечерта

jitr|o II, -а ср. мярка за повърхност (57,55 а̀ра)

jitrocel, -е м. бот. живовляк/живовлек (Plantago)

jitrocelov|ý, -á, -é който се отнася до живовляк: **~á šťáva** сок от живовляк

jitřen|a, -у ж. утринна звезда, зорница, денница

jitř|it, -ím нескв. (со, koho) **1.** развръждам, разлютявам, раздразвам (някого, нещо): **~it nezahojenou ránu, jízvu** подлютявам незаздравяла рана и прен. **2.** подбуждам, подстрекавам, бунтувам: **~it lid** бунтувам, подстрекавам народа **3.** разсърдвам, ядосвам, разгневявам: **hněv je ~il** гняв ги обземаше

jitř|it se, -ím se нескв. **1.** развръждам се, разлютявам се (за рана): **otevřená rána se stále ~ila** отворената рана постоянно се подлютяваше **2.** вълнувам се, ядосвам се: **~it se neodůvodněnými dohady** вълнувам се от неоснователни предположения, догадки

jitřn|í I, -í, -í утринен, ранен, сутрешен: **~í mlha** сутрешна, утринна мъгла

jítřn|í II, -í *ж.* ўтринна литургия
jív|a, -y *ж.* бот. йва (върба) (Salix caprea): **ko-
 čičky na ~ách** кóтенца, реси на йва
jívov|ý, -á, -é кóйто се отнася до йва: **~ý proutek**
 пръчица, клонче от йва
jizb|a, -y *ж.* стая (обикн. селска): **kulturní,
 osvětová ~a** селско читалище; малко културно
 средище
jízda, -y *ж.* 1. пътуване (с превозно средство):
v plně ~ě с/в пълен ход; **terénní ~a** мотокрòс;
~a autem пътуване с колà 2. яздене: **~a na koni**
 яздене на кòн 3. кàране: **~a na bruslích, na
 lyžích, na kole** кàране на кънки, на ски, на ко-
 лелò; **povinná, volná ~a** задължителна, вòлна
 програма (във фигурното пързàле) 4. кòн-
 ница, кавалерия: **husitská ~** хуситска кòнница
jízdárn|a, -y *ж.* манèж: **vojenská ~a** воèнен
 манèж
jízdenk|a, -y *ж.* билèt за пътуване (във влак,
 трамвай и под.): **poloviční ~a** билèt с на-
 малèние 50%; **režijní ~a** безплàтен билèt, би-
 лèt с намалèние; **zpáteční ~a** билèt за отиване
 и връщане; **~y, prosím!** билèти за проверка,
 мòля!
jízdn|é, -ého *ср.* цена, стòйност на билèt; тàкса
 за пътуване: **poloviční ~é** половин тàкса за
 пътуване; **zlevněné ~é** намалèна тàкса
jízdn|í, -í, -í *пътен: обикн. в съчет.* **~í dráha**
 пътнò, ўлично платнò; **~í řád** пътнò разписà-
 ние; графìк за движèние на влакове; **~í kolo**
 велосипèд; **~í posel** ездàч, кòнен куриèр
jizliv|é, **jízlivé** *нар.* язвìтелно, жлтьчно, злòбно,
 зло: **~ se ušklíbnout** ухìля се язвìтелно, жлтьч-
 но; напра́ва жлтьчна гримàса
jizlivost, jízlivost, -í *ж.* 1. язвìтелност, жлтьчност
 2. язвìтелна, жлтьчна забелèжка
jizliv|ý, **jízlivý**, -á, -é язвìтелен, жлтьчен, злò-
 бен, зъл: **~ý smích** язвìтелен, жлтьчен, злòбен
 смях; **~é oči** злì, злòбни очì
jizv|a, -y *ж.* белег, рязка от рàна: **válečné ~y** и
прен. бèлезì от войнà
již I *нар.* малко книж., разг. **už, остар. и диал.**
juž 1. вèче (за бързо, неочаквано развитие
 на действо̀вие, за неочакван край): **řeka ~
 zamrzla** рекàта вèче замрз̀на; **~ je všemu
 konec** вèче край на всìчко; всìчко вèче
 свърши 2. вèче, пòвече (при отриц. за пре-
 кратено действо̀вие, което вече няма да се
 повтаря): **~ neprší** вèче не вали; **~ se to ne-
 stane** товà вèче, пòвече няма да се повтòри
již II *част. малко книж., разг.* **už** 1. òще (за
 подчертаване на дадена думà): **řekli mi to ~**

včera кàзаха ми го òще вчèра; **upoutával ~
 hlasem** тòй òще с гласà си привлìчаше внимà-
 нието 2. вèче (за подчертаване на дадена думà-
 ма): **znají se ~ dávno** познàват се вèче дòста
 отдàвна; **jdu za ním ~ potřetí** отìвам при нèго
 вèче за трèти път

jižjiž, již již *нар.* èй сегà; всèки момèнт

jižně *нар.* (od čeho) южно, на юг (от нецò): **~
 od Prahy** южно от Прàга, на юг от Прàга

jižn|í, -í, -í 1. южен; кòйто е на юг; кòйто ìма
 посòка от юг, към юг: **~í vítr** южен вятър;
Jižní Amerika Южна Амèрика; **Jižní kříž**
астр. Южният крìст 2. южен, кòйто е от
 южни страни; южняшки: **~í krev** южна, юж-
 няшка крìв; **~í fantazie** южна, южняшка фан-
 тазия

jmell|í, -í *ср. бот.* бял ìмел (Viscum) (в чешката
 митология коледен и новогодишен символ на
 участìе)

jměn|í, -í *ср.* ìмòт, ìмўщество, състо̀яние, сòб-
 ственост: **~í osobní (soukromé, veřejné)** лич-
 на (чàстна, общèствена) сòбственост; **zá-
 kladní ~í** икон. оснòвен капìтàл, оснòвни
 фòндове

jmění|ny, -n *ж. мн.* ìмен дèн: **mít ~ny** ìмам ìмен
 дèн; **slavit ~ny** празнìвам ìмен дèн

jmenn|ý, -á, -é 1. ìменен, номинàлен: **~ý rejstřík**
 ìменен указàтел; по̀именен спìськ 2. *език.*
 ìменен, номинàлен: **~é skloňování** ìменно
 склонèние, склонèние на именàта; **~é tvary**
přídavných jmen ìменни (кратки, непълни)
 фòрми на прилагàтелните именà; **~ý přísudek**
 ìменно сказу̀емо; **věty ~é** ìменни, номинàлни
 изречèния

jmén|o, -a *ср.* 1. ìме: **~o křestní, osobní, rodné**
 личнò, сòбствено ìме; **~o po otci** презìме; ìме
 по бащà; **~o rodové, rodinné** фамìлия; фа-
 мийнò ìме; **krycí ~o** псевдонìм; **znát podle
 ~a (někoho)** познàвам по ìме (някого); **jaké
 je vaše ~o?** как се кàзвате? как ви е ìмето?
 каквà е вàшата фамìлия? **~em/ve ~u (někoho,
 něčeho)** от ìмето, в ìмето (на някого, на
 нещò): **mým ~em** от мòе ìме; **~em národa** в
 ìмето на нарòда; **ve ~u zákona** в ìмето на
 ■

кòлкòто да не è без хìч, про фòрма, кòлкòто
 да се кàже; **nemoci přijít na ~o (někomu)** не
 ìскам да чўя (за някого) 2. *език.* ìме: **pod-
 statné ~o** съществìтелно (ìме); **obecné ~o** съ-
 ществìтелно нарицàтелно (ìме); **vlastní ~o**
 съществìтелно сòбствено (ìме); **přídavné ~o**
 прилагàтелно (ìме) 3. ìме, реномè, репутà-

ка, адашка: **to je má ~ě** тѣ е мѡя сѣйменничка, адашка; нѣе с нѣя сме адашки

jo I, jó част. разг. да: **mohu přijít? – (ale) jo!** мѡже ли да дѡйда? – дѡ, разбира се! **jo, abych nepomněl á dà,** да не забрѡва; **že jo?** налй? не ѣ ли така? **to víš, že jo** разбира се (че дѡ)! дѡма да нѣма!

jo II, jó междум. разг. хм; да; ах; ã-ã-ã; õх- õх (изразява съжаление, учудване и под.): **ach jo!** охого! ами дѡ! **inu jo!** ами дѡ!

jod, jóд, -u м. хим. йод (J/I)

jodov|ý, jódov|ý, -á, -é йѡдов, йѡден: **~á tinktura мед.** йѡдна тинктѡра; **~é číslo хим.** йѡдово числѡ

jód|ovat, -uji/разг. -uju неск. пѣя тирѡлски фалцѣт

jodoform, -u м. хим. йѡдофѡрм

jodoformov|ý, -á, -é йѡдофѡрмов: **~á zkouška alkoholů v krvi** йѡдофѡрмна проба за съдѣржѡние, налйчие на алкохѡл в крѡвтѡ

jogurt, -u м. „йѡгурт“ (кисело мляко)

jogurtov|ý, -á, -é кѡйто се отнѡся до йѡгурт, до кисело мляко

jol|a, -y ж. вид лѡдия, кѡраб (често с платна)

jonácký вж. junácký

jonák вж. junák

jont вж. iont

jonakъѡѡъ **nsbiniy**
остар. нѣма да отѣтъпя нйто на йѡта; **vykonat do ~y (něco)** извѣрша до краѣ (нѣщо); слѡжа тѡчка на й-то

jsouc|o, -a ср. 1. съществѡване, битиѣ: **mít vědomí svého ~a** имам съзнѡние за свѣето съществѡване 2. филос. битиѣ

jsoucnost, -i ж. 1. битиѣ, съществѡване, екзистенция: **státní a národní ~** дѣржавно и национално битиѣ, съществѡване 2. филос. битиѣ

jú, ju междум. ой; ай; а; ах; õх-õх; ò-ò (за учудване, изненада, радост и под.)

jubilant, -a м. юбиляр: **přípitek ~ovi** наздравйца за юбилярѡ

jubilantk|a, -y ж. юбилярка: **přípitek jubilatec** наздравйца за юбилярката

jubilejn|í, -í, -í юбилѣен: **~í rok** юбилѣйна година; **~í výstava** юбилѣйна излѡжба

jubile|um, -a ср. юбилѣй, годишнина: **jeho životní ~um** нѣговият юбилѣй; **slavit ~um** чѣствам юбилѣй; **padesáté ~um svatby** петдесѣт-годишнина от свѡтѡба; злѡтна свѡтѡба

jubil|ovat, -uji/разг. -uju неск. чѣствам, празнѡвам юбилѣй: **Národní divadlo nedávno ~ovalo** Народният теѡтѣр неѡтдѡвна празнѡва юбилѣя си

judo [dzu-], džudo, -a ср. джѡдо

juch, juchu, juchú, juché, juchej, juchá, juchacha, juchajda *междум. ўха; йху; ихуху (за буйна радост)*

jucht|a, -y *ж.* 1. юфт; юфтена кожа: **boty z ~y** обувки от юфт; от юфтена кожа 2. обувка от юфтена кожа 3. *прен.* прѹст човѹк

juchtovin|a, -y *ж.* юфт; юфтена кожа: **dobře vydělaná ruská ~a** добрѹ обрабѹтена рѹска юфтена кожа

juchtov|ý, -á, -é юфтен: **~á kůže** юфт; юфтена кожа; **~é boty** обувки от юфт, от юфтена кожа; **~á peněženka** портмонѹ от юфт, от юфтена кожа

juk|at, -ám *несв. разг. експр.* надничам, надзъртам, поглѹждам: **pes polekaně ~al zpod stolu** кѹчето уплашено надничаше изпод масата

juk|nout (se), -nu (se) *св. разг. експр.* надникна, надзърна, поглѹдна: **~ni na to!** глѹдай! поглѹдний! хвърли (му) един поглѹд

junáck|ý, -á, -é 1. младѹжки: **~á léta** младѹжки години 2. юнáшки: **~é srdce a)** юнáшко сърцѹ **б)** вѹсело сърцѹ; **~ý duch** героичен дѹх; **~é veselí** буйно весѹлие

junák, -a *м. експр.* 1. юнáк; стрѹен, снажен млад мѹж ◆ **~i** *ж.* юнáци; юнáци тополá 2. юнáк, герѹй; юнáк (*в народните песни на южните славяни*) 3. *по-рано* члѹн на скаѹтска организация „Юнáк“

jund|a, -y *ж. експр.* майтап, шегá, развлѹчение: **dělat si, mít ~u (z někoho, z něčeho)** правя си шегá (с някого, с нѹщо); майтапя се (с някого, с нѹщо)

junior [-ny-], **-a** *м.* 1. млáдши, юниор, джѹниър: **Novák ~** Нѹвак млáдши 2. *спорт.* юноша: **závody ~ů** юношеско състѹзание; състѹзание за юношеска вѹзраст

junt|a [chu-], **chunta, -y** *ж. полит.* хѹнта

jupk|a, -y *ж.* жѹнска блѹза, риза, жилѹтка, елѹче, жакѹт (*обикн. селски*): **barchetová ~a** бáрхетна блѹза, риза, жилѹтка

jurist|a, -y *м.* 1. юрѹст, правѹст, правник: **~a soukromého práva** юрѹст, специалист по чáстно прáво 2. юрѹст, правѹст; студѹнт по прáво: **dvacetiletý ~a** двáйсетгодишен студѹнт по прáво; двáйсетгодишен юрѹст

jury [žiri] *нескл. ж.* жѹри: **~ mezinárodního konkurzu** жѹри на междунарѹден конкѹрс

just *нар.* 1. *разг.* напѹк, нарѹчно: **~ tam nepůjdu** напѹк, нарѹчно нѹма да отида тáм 2. тѹкмо, тѹчно в товá врѹме: **u nich ~ hořelo** у тѹх тѹкмо, тѹчно в товá врѹме ймáше пожáр

justament I *нар. остар. разг.* напѹк, нарѹчно: **já ~ ne!** áз напѹк нѹма! áз пѹк нарѹчно нѹ!

justament II, -u *м. малко остар. разг.* ѹмисъл, твѹрдоглáвост, инáт, упѹрство: **udělat něco z ~u!** напráвя нѹщо на/от инáт

justice [-ty-], **-e** *ж.* правосѹдие: **vady ~e** недѹстáтъци, грѹшки на правосѹдието

justičn|í [-ty-], **-í, -í** съдѹбен: **~í palác** съдѹбна палáтá; **~í omyl** съдѹбна грѹшка

jut|a, -y *ж.* ютá: **pytle z ~y** ютени чувáли

jutovin|a, -y *ж. текст.* тѹкан от ютени влакнá

jutov|ý, -á, -é ютен: **~é pytle, koberce** ютени чувáли, килими

K

k, K 1. чешкият съгласен звук [k] и буквата **k**, която го обозначава 2. [ká] и **ká** *нескл. ср.* название на съгласния звук [k] и на буквата **k**: **vyslovit k** произнесá k; **napsat malé k, velké K** напиша мálко k, gláвно K

k, ke, ku *предл. с дат. (ke пред k, g и пред група консонанти; k, ku обикн. пред начално p)*

1. към, по посѹка на, при, до (*за насоченост, за приближаване към цел, за посока*): **jít k lesu** отивам към горáта, по посѹка на горáта; **cesta k úspěchu** пѹт към успѹха; **přijít, dojít, dospět k názoru** дѹйда, достигна до вѹзглед, стигна до заключение **sobě** дѹйда в съзнáние; дѹйда на сѹбе си, опѹмня се; **vypít kalich hořkosti až ke dnu** изпия до дѹно горчивата чáша; **přivést ke konci** доведá до край; **jde mi to k srdci** товá

ме трѹгва; **brát si, vzít si něco k srdci** взѹма нѹщо присърцѹ; **přijít k penězům** *разг.* спѹчѹля, придобия парѹ; **pustit někoho k vodě** зарѹжа, изостáвя някого 2. към, при (*за придаване, за прибавяне*): **ukládat korunu ke koruně** пѹстя парѹ мálко по мálко; **ode dne když** ◆ **~i** живѹя дѹн за дѹн; **to nám ke všemu scházelo** сáмо товá ни липсвáше; **hospodařit od desíti k pěti** вѹдя (нѹщо) от развáла към провáла; стопанѹсвам (нѹщо) през куп за грѹш 3. към, ѹколо (*близост до времева или до про- рѹкислѹчение, до някакво събитие*): **k ránu** призори; **k večeru** прѹвечер; **k půlnoci** към, ѹколо полнѹщ; **bylo nás ke stu** бѹхме към, ѹколо стѹ дѹши; бѹхме стѹтѹна дѹши; **je mu k padesátce** тѹй е ѹколо петдѹсетѹ, тѹй